

Onderzoek naar kleiner azc aan Noordelijke Hoofddijk Nijverdalen

Naar aanleiding van raadsbesluit 22 oktober 2024

Gemeente Hellendoorn

15 april 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Samenvattende analyse	5
1.1 Het vastgestelde kader	5
1.2 Onderzoek na oktober 2024	5
1.3 Conclusie	6
1.4 Vervolg	6
2 Inleiding	7
2.1 Toetsingskader	7
2.2 Tijdlijn	7
3 Onderzoek	9
4 Verantwoordelijkheid en beheer	10
4.1 Verantwoordelijkheid en beheer ligt (grotendeels) bij het COA	10
4.1.1 Azc meer dan 300 bewoners	10
4.1.2 Azc tussen de 150 en 300 bewoners	10
4.1.3 Azc met minder dan 150 bewoners	11
4.2 Verantwoordelijkheid en beheer ligt (grotendeels) bij de gemeente	11
4.2.1 Gemeentelijke exploitatie	11
4.2.2 Brief minister Faber 9 december 2024 inzake gemeentelijke exploitatie	11
4.3 Verschuiving van taken richting de gemeente	12
4.3.1 COA100: een kleine locatie van ongeveer 100 bewoners	12
4.3.2 Tijdelijke gemeentelijke opvang (TGO)	12
4.3.3 Duurzame gemeentelijke opvang (DGO)	12
4.4 Conclusie verantwoordelijkheden en beheer	13
5 Gezondheidszorg	14
5.1 GezondheidsZorg Asielzoekers (GZA)	14
5.2 Conclusie gezondheidszorg	14
6 Veiligheid	15
6.1 Veiligheid in en rond azc's	15
6.2 Huisregels en maatregelen	15
6.3 Koppeling van systemen	15
6.4 Inzet beveiliging	15
6.5 Conclusie veiligheid	16
7 Onderwijs	17
7.1 Conclusie onderwijs	17
8 Dagbesteding	18

8.1	Meedoen: samen aan de slag.....	18
8.2	De Welle-vluchtelingenwerk	18
8.3	Conclusie dagbesteding.....	18
9	Financiën	20
9.1	Financiële overwegingen.....	20
9.2	Conclusie financiën.....	20
10	Recente ontwikkelingen.....	21
10.1	Stikstof.....	21
10.1.1	Wat is intern salderen	21
10.1.2	Uitspraak afdeling bestuursrechtspraak Raad van State	21
10.2	Conclusie stikstof.....	22
10.3	Netcongestie.....	22
10.3.1	Wat is netcongestie.....	22
10.3.2	Netcongestie aan de locatie Noordelijke Hoofddijk	22
11	Bijlagen	23
11.1	Bijlage: Reactie minister Faber	24
11.2	Bijlage: Gemeentelijke exploitatie asielopvang voorlopig onmogelijk	27
11.3	Bijlage: Verdeelbesluit.....	29
11.4	Bijlage: Q&A kleinschalige opvang (COA).....	37
11.5	Bijlage: Brief Coöperatie Huisartsen.....	40
11.6	Bijlage: Vragen aan het COA inclusief antwoorden (oktober 2024)	41
11.7	Bijlage: Conclusie COA voor de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk.....	42
11.8	Bijlage: voorbeelden bij andere gemeenten	43
	Voorbeeld DGO: gemeente Nijkerk	43
11.8.1	Participatie en communicatie.....	43
11.8.2	Het is mogelijk om op basis van eigen regie een azc te exploiteren.....	43
11.8.3	Personele invulling.....	44
11.8.4	275 asielzoeker verdeeld over 4 locaties.....	44
11.8.5	Andere gemeenten	44
11.8.6	Gemeente Ede.....	44
11.8.7	Gemeente Staphorst.....	45

1 Samenvattende analyse

1.1 Het vastgestelde kader

In mei 2023 stelde de gemeenteraad van Hellendoorn het *Toetsingskader locatie asielopvang* vast. Dit kader ging uit van één centrale opvanglocatie met minimaal 150 en maximaal 200 bewoners, beheerd door het COA en realiseerbaar binnen afzienbare termijn. De locatie aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal werd op basis hiervan geselecteerd.

Op 22 oktober 2024 gaf de raad het college opdracht te onderzoeken of op diezelfde locatie een kleinschaliger opvang mogelijk zou zijn, met circa 100 bewoners. Daarbij werd expliciet gevraagd te kijken naar alternatieve beheervormen waarin de gemeente meer regie zou kunnen nemen.

1.2 Onderzoek na oktober 2024

Na dit besluit is gestart met een breed opgezet onderzoek. Hiervoor zijn meerdere sporen uitgezet.

- *Overleg met het COA:* Er zijn meerdere gesprekken gevoerd op zowel bestuurlijk als ambtelijke niveau met het COA over de mogelijkheden voor kleinschalige opvang (binnen de gemeente Hellendoorn noemen we dit de COA100-variant), hybride vormen van beheer en de nieuwe Regeling Duurzame Gemeentelijke Opvang (DGO). Het COA gaf aan dat opvang van 100 bewoners op zich mogelijk is, maar dat dit veel van de gemeente vraagt én gepaard gaat met aanzienlijke financiële en operationele risico's. De COA100-variant vereist dat de gemeente veel taken op zich neemt, terwijl er geen duidelijke financiële kaders zijn.
- *Informatie van het ministerie van Justitie en Veiligheid:* In december 2024 kwam een antwoord van minister Faber op vragen van de VNG over gemeentelijke exploitatie. Hieruit blijkt dat volledige gemeentelijke exploitatie op dit moment juridisch niet mogelijk is. De noodzakelijke wettelijke grondslagen, zoals voor gegevensuitwisseling en toezicht, ontbreken. Dit maakt het onmogelijk dat de gemeente de volledige verantwoordelijkheid op zich neemt.
- *Consultatie van lokale en regionale zorgpartijen:* Het COA is verantwoordelijk voor het organiseren van de zorg voor de bewoners. Desalniettemin heeft de gemeente ook een inspanningsverplichting. Uit de brief van 6 juni 2024 van de gemeentelijke huisartsen blijkt dat zij geen ruimte hebben in de praktijk voor de bewoners van het azc. Uit recente navraag blijkt dat dit nog steeds actueel is. Het gevolg hiervan is dat er verdringing van de zorg kan ontstaan binnen onze gemeente.
- *Verkenning van dagbesteding en integratie:* In gesprek met stichting De Welle is gekeken naar de mogelijkheden voor een lokaal passend aanbod van dagbesteding. De Welle staat positief tegenover een rol, maar benadrukt ook de afhankelijkheid van gemeentelijke capaciteit en financiering.
- *Financiële analyse:* Er is gekeken naar de kostenstructuur van verschillende opvangvormen. De exploitatie van een COA100-variant is onzeker en kent open einden voor de gemeente. De DGO-variant lijkt financieel beter onderbouwd (o.a. via een vergoeding per bed per nacht), maar is bedoeld voor grotere aantallen (zoals 200-275 personen). De toepasbaarheid van dit model in Hellendoorn, bij een kleinschalige opvang, is daarom onzeker.
- *Analyse van juridische beperkingen:* Er is uitvoerig gekeken naar de consequenties van beheervormen voor gegevensdeling, toezicht, aansprakelijkheid en veiligheid. Daarbij is duidelijk geworden dat hybride vormen juridische risico's met zich meebrengen die niet eenvoudig af te dekken zijn.
- *Studie van landelijke voorbeelden:* De werkwijze van gemeenten als Nijkerk, Ede en

Staphorst is bestudeerd. Deze gemeenten ontwikkelen eigen regievormen, maar steeds op grotere schaal. Daarbij huren zij projectteams in van meerdere fte's en maken gebruik van bijzondere lokale omstandigheden. Overdraagbaarheid van deze modellen naar Hellendoorn is beperkt.

- *Gesprekken binnen de gemeentelijke organisatie:* Intern is beoordeeld of er ambtelijke capaciteit en kennis beschikbaar is om (delen van) het beheer op te pakken. Dit blijkt lastig: het zou leiden tot forse extra inzet en organisatorische druk, bovenop bestaande taken.

Parallel aan het inhoudelijke onderzoek zijn ontwikkelingen buiten de invloed van de gemeente zichtbaar geworden die de situatie verder compliceren:

- *Stikstofproblematiek:* Op 18 december 2024 oordeelde de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dat intern salderen niet langer voldoende is. Sindsdien is een natuurvergunning vereist. De provincie Overijssel verstrekt deze tot ten minste februari 2026 niet. Realisatie van het azc aan de Noordelijke Hoofddijk binnen een afzienbare termijn is hierdoor juridisch onmogelijk geworden.
- *Netcongestie:* De locatie Noordelijke Hoofddijk kan niet worden aangesloten op het elektriciteitsnet zonder vertraging. De wachttijd is minstens 60 weken. Ook dit heeft directe gevolgen voor de planning én de businesscase.

1.3 Conclusie

Het onderzoek, zoals opgedragen door de gemeenteraad op 22 oktober 2024, laat zien dat een kleinschaliger azc met alternatieve beheervormen in theorie mogelijk is, maar dat dit gepaard gaat met aanzienlijke financiële en operationele risico's. De DGO-variant biedt wellicht perspectief, maar vergt nader onderzoek.

Het toetsingskader uit mei 2023 is niet meer van toepassing op de huidige situatie. Het lagere aantal bewoners en de gestelde randvoorwaarden – zoals een snelle realisatie, beheer door het COA, financiële haalbaarheid en juridische uitvoerbaarheid – worden niet gehaald.

Recente ontwikkelingen rondom netcongestie en stikstofproblematiek zorgen voor verdere obstakels.

Het COA concludeert samen met de gemeente Hellendoorn na een bestuurlijk overleg dat realisatie op de aangewezen locatie zeer lastig wordt.

De bovenstaande constatering maken realisatie van een azc aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal binnen afzienbare tijd zeer onwaarschijnlijk.

1.4 Vervolg

Op grond van het verdeelbesluit, gebaseerd op de Spreidingswet, heeft elke gemeente een taakstelling. Voor de gemeente Hellendoorn betekent dit dat er opvang moet worden gerealiseerd voor 162 asielzoekers en 30 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's).

Reflectie op het toetsingskader dat in mei 2023 is vastgesteld zou een volgende stap kunnen zijn. Daarbij moet in ieder geval aandacht besteed worden aan schaalgrootte, vormen van beheer en haalbaarheid op ruimtelijk, financieel en organisatorisch gebied.

Daarbij komt dat er onvoldoende zekerheden zijn ten aanzien van het toekomstige beleid vanuit de rijksoverheid in het asiendossier, zowel beleidsmatig als financieel. Het is belangrijk de eventuele risico's in kaart te brengen.

2 Inleiding

De gemeente Hellendoorn heeft op 12 maart 2024 de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal aangewezen voor de vestiging van een asielzoekerscentrum (verder: azc) met een maximale capaciteit van 200 personen. Dit is gebeurd op basis van het 'Toetsingskader locatie asielopvang' dat op 16 mei 2023 is vastgesteld door de gemeenteraad.

De gemeenteraad heeft op 22 oktober 2024 opdracht gegeven aan het college om te onderzoeken of een kleinere opvanglocatie op deze locatie mogelijk is en of alternatieve beheervormen overwogen kunnen worden waarmee er meer regie bij de gemeente komt te liggen.

Dit rapport presenteert de bevindingen van dit onderzoek.

2.1 Toetsingskader

In 'Toetsingskader locatie asielopvang' staat dat de gemeente Hellendoorn kiest voor één centrale opvanglocatie in de vorm van een azc. Het besluit luidt: *De omvang van de locatie(s) moet toereikend zijn om te kunnen voldoen aan de lokale asielopgave. Deze is geraamd op 123 asielzoekers, behorend tot gezinnen. De verwachting bestaat dat de geraamde asielopgave nog dit jaar verhoogd zal worden. Om te waarborgen dat de locatie(s) ook voldoen als de opgave verhoogd wordt, is een omvang (hoofdvestiging en nevenvestigingen) van tenminste 150 plaatsen nodig, met een maximum van 200 plaatsen.*

In het toetsingskader zijn criteria opgenomen waaraan een locatie moet voldoen. Het betreft de volgende criteria:

- Gelegenheid tot huisvesting van 10 jaar
- Toereikend voor de lokale asielopgave
- Beheer door het COA
- Bestaande bebouwing of grond waar in 2023 of uiterlijk eerste helft 2024 asielopvang gerealiseerd mag en kan worden. Dit betekent dat de locatie moet voldoen aan het criterium dat op afzienbare termijn gebouwd, verbouwd, geplaatst en/of aangelegd moet kunnen worden.
- Goede ontsluiting naar voorzieningen, inclusief bereikbaarheid van scholen, winkels etc.
- Draagkracht omgeving
- Gemeente houdt regie op de bestemming
- Veiligheid van bewoners en omwonenden
- Kwaliteit van leefomgeving en bebouwing
- Financiële haalbaarheid
- Programma van eisen COA
- Passende dagbesteding in de vorm van betaald en/of onbetaald (vrijwilligers) werk bevorderen het welzijn van de asielzoeker en acceptatie van de bevolking
- Actieve betrokkenheid van de samenleving bevorderen en welzijn en acceptatie van asielzoekers
- Situering in of direct grenzend aan de bebouwde kom

2.2 Tijdlijn

In februari 2024 werd duidelijk welke indicatieve opvangopgave de gemeente Hellendoorn krijgt toebedeeld op basis van de Spreidingswet. Deze wet beoogt een structurele toename van opvangcapaciteit en een evenredige verdeling van asielzoekers over Nederland. Voor de gemeente Hellendoorn betekent dit dat in 2025 opvang moet worden geboden aan 215 asielzoekers. Dit aantal overstijgt de vastgestelde maximale capaciteit van 200 personen voor het azc.

Aangezien de gemeente op eigen initiatief een azc heeft voorgesteld, wordt verwacht dat dit geen belemmering vormt. De gemeente houdt vast aan de oorspronkelijke plannen voor een opvangcapaciteit van maximaal 200 personen.

Op 12 maart 2024 heeft het college besloten de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal formeel aan te wijzen als vestigingslocatie voor het azc. Vervolgens heeft de gemeenteraad op 22 oktober 2024 deze locatie definitief vastgesteld. Tevens heeft het college de opdracht gekregen om de mogelijkheden te onderzoeken voor een kleinere opvanglocatie op deze locatie. De resultaten hiervan worden in dit rapport toegelicht.

Eind december 2024 heeft de minister van Migratie en Integratie het verdeelbesluit voor 2025 gepubliceerd. Dit besluit bevat de verdeling van de opvangopgave over de provincies en gemeenten. De gemeente Hellendoorn heeft de taakstelling om uiterlijk opvang te bieden aan 162 asielzoekers en 30 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV). Een kopie van dit verdeelbesluit voor de provincie Overijssel is als bijlage bij dit rapport gevoegd.

3 Onderzoek

Voor het onderzoek is de vraagstelling vanuit meerdere perspectieven geanalyseerd. Hiervoor is informatie ingewonnen bij diverse relevante partijen, waaronder het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), andere gemeenten, lokale zorginstanties, het ministerie, Stichting De Welle en de interne gemeentelijke organisatie.

Door deze brede inventarisatie is een totaalbeeld ontstaan van de situatie, op basis waarvan het college een weloverwogen besluit kan nemen over de te volgen koers.

Uitgangspunten van het onderzoek:

1. Het onderzoek richt zich op de mogelijkheden voor een azc aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal.
2. De beoogde opvangcapaciteit bedraagt 100 bewoners.
3. Er wordt een analyse gemaakt van de haalbaarheid, risico's en randvoorwaarden voor de realisatie van een azc op deze locatie. Hierbij wordt specifiek gekeken naar regievoering en beheer, veiligheid, gezondheidszorg, onderwijs, dagbesteding en financiële aspecten.
4. Recente ontwikkelingen met betrekking tot netcongestie en stikstofdepositie worden separaat beschreven, gezien de impact hiervan op de tijdige uitvoerbaarheid van het plan.

Dit rapport begint met een overzicht van de verschillende beheeropties, die vervolgens worden geëvalueerd op haalbaarheid en impact. In de daaropvolgende hoofdstukken wordt ingegaan op de aspecten gezondheidszorg, veiligheid, onderwijs, dagbesteding en financiën.

Daarnaast worden landelijke voorbeelden uit andere gemeenten geanalyseerd om relevante inzichten te bieden. Vervolgens worden de gevolgen van recente uitspraken van de Raad van State over stikstof en de impact van netcongestie toegelicht.

4 Verantwoordelijkheid en beheer

De oorspronkelijke gedachte was dat de verantwoordelijkheid voor de asielopvang en het azc volledig bij het COA zou liggen. De gemeente stelt de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal ter beschikking en het COA realiseert hier een azc waarbij het COA verantwoordelijk is voor de exploitatie en het beheer van de locatie.

Inmiddels zijn er ook andere varianten van beheer beschreven. We kunnen deze varianten in grote lijnen onderverdelen in 3 categorieën.

1. Verantwoordelijkheid en beheer ligt (grotendeels) bij het COA
2. Verantwoordelijkheid en beheer ligt (grotendeels) bij de gemeente
3. Verschuiving van taken naar de gemeenten; eindverantwoordelijkheid blijft bij het COA liggen

4.1 Verantwoordelijkheid en beheer ligt (grotendeels) bij het COA

Of het COA de verantwoordelijkheid en het beheer voor een azc op zich kan nemen, is onder anderen direct afhankelijk van het aantal asielzoekers dat op het azc kan wonen. De budgetten voor een azc zijn een product van het aantal bewoners, de looptijd en het bedrag dat per persoon per nacht beschikbaar wordt gesteld aan het COA vanuit het ministerie. De businesscase wordt moeilijker, naar mate het aantal bewoners minder wordt. Het COA onderscheidt een 3-tal categorieën. Alles onder 300 bewoners valt voor het COA onder kleinschalige opvang. De faciliteiten op de locatie en de mate waarin het COA voor de bemensing zorgt op een locatie, verschilt per categorie:

1. Een azc met minder dan 300 bewoners
2. Een azc met tussen de 150 en 300 bewoners
3. Een azc met minder dan 150 bewoners

De eindverantwoordelijkheid voor asielopvang ligt in alle situaties bij het COA. Echter door verschuiving van taken heeft de gemeente ook een verantwoordelijkheid voor de uitvoering van deze taken.

4.1.1 Azc meer dan 300 bewoners

(Eindverantwoordelijkheid en beheer ligt volledig bij het COA)

Vanaf 300 bewoners is er sprake van een volledig regulier azc. Bij een regulier azc zijn alle voorzieningen voor asielzoekers op locatie aanwezig. Voorbeelden hiervan zijn zorg, leslokalen voor NT2-lessen, recreatieruimten, sportruimten, etc. Daarnaast is beveiliging aanwezig. Bij een locatie groter dan 300 bewoners is een vast team met COA-medewerkers aanwezig en hoeft er geen gebruik gemaakt te worden van ambulante teams.

4.1.2 Azc tussen de 150 en 300 bewoners

(Eindverantwoordelijkheid ligt bij het COA, aantal taken ligt gemeente)

Bij opvang tussen de 150 en 300 bewoners per locatie is er sprake van maatwerk. Beveiliging is aanwezig en wordt door het COA georganiseerd. Het COA regelt zorg via GZA (Gezondheidszorg Asiel); er wordt geen inspanning van de gemeente verwacht. Afhankelijk van de locatiegrootte kunnen ruimten voor sport, taallessen en recreatie binnen het azc worden gerealiseerd. De gemeente wordt hiermee ontzorgd.

4.1.3 Azc met minder dan 150 bewoners

De categorie onder de 150 bewoners vallen in categorie 3: verschuiving van taken naar de gemeente. Onder 4.3 is hierover een uitgebreide beschrijving opgenomen.

4.2 Verantwoordelijkheid en beheer ligt (grotendeels) bij de gemeente

Het meest zuivere voorbeeld hiervan is een volledige gemeentelijke exploitatie van een azc.

4.2.1 Gemeentelijke exploitatie

Sinds 1 februari 2024 is de Spreidingswet van kracht. De Spreidingswet biedt gemeenten de mogelijkheid om opvanglocaties zelf te exploiteren. De reden voor het zelf willen exploiteren van een locatie is divers. Veelal liggen ze in de lijn dat men zelf regie heeft over de azc-locatie zodat men keuzes kan maken die beter passen bij de schaal en karakteristieken van de gemeente dan de generieke oplossingen die het COA biedt. Hierdoor kan bijvoorbeeld de lijn van opvang tot en met integratie naar eigen inzicht worden vormgegeven. Bij gemeentelijke exploitatie ligt de verantwoordelijkheid en het beheer grotendeels bij de gemeente.

De VNG heeft in juni 2024 aan de minister om verduidelijking gevraagd over de juridische, praktische en financiële kaders waarbinnen gemeenten dit kunnen vormgeven. Op 9 december 2024 heeft de minister geantwoord.

4.2.2 Brief minister Faber 9 december 2024 inzake gemeentelijke exploitatie

Op 9 december heeft Minister Faber een reactie gegeven op de vragen van het VNG over de gemeentelijke exploitatie van opvanglocaties. De VNG heeft deze antwoordbrief geanalyseerd en concludeert dat gemeentelijke exploitatie van asielopvang momenteel onmogelijk is¹.

Uit de juridische analyse van het ministerie blijkt dat *of* het COA *of* het college eindverantwoordelijk is voor de exploitatie. Het gaat dan om de volledige materiële én immateriële exploitatie. Een gedeelde verantwoordelijkheid is juridisch niet mogelijk.

Dit betekent dat gemeenten die zelf exploiteren *alle* taken die het COA normaliter uitvoert op zich moeten nemen, inclusief de toegang tot medische zorg, contact met de ketenpartners en de uitvoering van de RVA (Regeling Verstrekkingen Asielzoekers) en de REBA (Regeling Eigen Bijdrage Asielzoekers).

Uit nadere bestudering door het ministerie, in samenwerking met het COA en de VNG, blijkt dat dit momenteel niet mogelijk is. Dit komt met name doordat enkele juridische grondslagen ontbreken. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- Een juridische basis voor gegevensuitwisseling met ketenpartners en om een grondslag voor toezicht door de Inspectie Justitie en Veiligheid.
- Praktische belemmeringen, zoals gebrek aan toegang tot de informatiesystemen van de landelijke organisaties in de migratieketen.

Naast het feit dat er juridisch bezwaren zijn voor gemeentelijke exploitatie en eigen regie, zijn ook de financiële kaders nog onbekend. Het COA ontvangt een totaalbedrag dat dekkend moet zijn voor de totale opvangkosten. De kosten van gemeentelijke opvang zullen binnen dit kader worden voorzien, waarbij het uitgangspunt is dat het geld op een doelmatige wijze moet worden besteed door gemeenten.

¹ Zie bijlagen voor de Brief van de minister en de duiding van het VNG

4.3 Verschuiving van taken richting de gemeente

Bij deze variant worden er afspraken gemaakt tussen het COA en de gemeente over de taken en het beheer van de azc-locatie. Dit is van toepassing wanneer het COA een locatie kan realiseren van 100 bewoners aan de Noordelijke Hoofddijk zoals gevraagd in het raadsbesluit van 22 oktober 2024.

4.3.1 COA100: een kleine locatie van ongeveer 100 bewoners

In het kader van de Spreidingswet biedt het COA mogelijkheden voor een kleinschalige opvanglocatie. Bij een kleinschalige zelfstandige locatie worden er afspraken gemaakt met de gemeente over het gebruik van gemeentelijke voorzieningen zoals zorgvoorzieningen, sport en buurtwerk. Daarnaast zijn er binnen de gemeente locaties nodig waar bewoners naartoe kunnen voor taallessen en recreatie. De kosten voor de voorzieningen draagt het COA, van de gemeente wordt verwacht dat zij de ruimte en voorzieningen faciliteert.

Specifiek ingaand op de zorgvoorziening: bij meerdere kleinschalige opvanglocaties in de omgeving, kan een ambulant zorgteam van de Gezondheidszorg Asielzoekers (GZA) ingezet worden. Bij een enkele zelfstandige kleinschalige opvang zoeken COA en de gemeente samen naar een oplossing in de buurt. Hier ligt een inspanningsverplichting van de gemeente. Een oplossing kan bijvoorbeeld zijn om gebruik te maken van huisartsen in de omgeving. Het COA betaalt in alle gevallen de zorgkosten.

Bij bewoners aantallen tussen de 100 en 150 per locatie zet het COA beveiliging in. Dit zijn maatwerkoplossingen. De kosten hiervoor draagt het COA. Onder de 100 bewoners per locatie wordt er in principe geen beveiliging gefaciliteerd. Op 13 oktober 2024 is een Q&A gepubliceerd waarin kleinschalige opvang wordt uitgelicht².

Wanneer er op maximaal 45 minuten reizen met het openbaar vervoer een azc is, kan er gebruik worden gemaakt van voorzieningen op deze locatie. Er is dan sprake van een dependance. Momenteel is er geen azc in de buurt dat zich bevindt op 45 minuten reisafstand met het openbaar vervoer vanaf de potentiële locatie in de gemeente Hellendoorn. Een dependance is dus niet mogelijk.

Het realiseren van een COA100 locatie maakt dat de gemeente zelf een groot deel van het beheer voor haar rekening moet nemen. Het organiseren van de zorg is een gezamenlijke inspanning van het COA en de gemeente, waarbij vaak gebruik wordt gemaakt van huisartsen in de omgeving. In algemene zin is het uitgangspunt dat het COA de kosten draagt die gepaard gaan met asielopvang. De gedetailleerde financiële kaders waarbinnen de gemeente invulling moet geven aan haar beheertaken zijn niet bekend.

4.3.2 Tijdelijke gemeentelijke opvang (TGO)

Tijdelijke gemeentelijke opvang is de naam voor opvanglocaties die voorheen werden gebruikt als crisishulpopvang. De locaties worden beheerd door gemeenten. Zij voeren op deze locatie zelf het dagelijkse beheer, soms in samenwerking met derde partijen. De kwaliteitseisen kunnen afwijken van een regulier azc, aangezien het een tijdelijke situatie betreft. Het COA vervult een ondersteunende rol. Hoe deze ondersteunende rol er precies uit ziet en op welke manier beheer en verantwoordelijkheden kunnen worden verdeeld en afgesproken is situationeel afhankelijk. De basis is kortstondige opvang in crisis en noodsituaties. Deze vorm van opvang gaat per 1 januari 2026 over in de DGO-variant.

4.3.3 Duurzame gemeentelijke opvang (DGO)

Naast het concept van gemeentelijke exploitatie waarbij gemeenten de volledige verantwoordelijkheid dragen van alle taken gerelateerd aan opvang, wordt ook gewerkt aan de

² Zie bijlage voor de Q&A inzake kleinschalige opvang

duurzame gemeentelijke opvang. Het DGO-concept is vergelijkbaar met het concept van tijdelijke gemeentelijke opvang (TGO), met een duurzaam karakter, en heeft dezelfde kwaliteitseisen als reguliere opvanglocaties.

Met ingang van 1 januari 2026 kunnen gemeenten asielopvang exploiteren via de Regeling Duurzaam Gemeentelijke Opvang (DGO). Het COA blijft hierin juridisch verantwoordelijk, terwijl gemeenten de opvang in grote mate van zelfstandigheid organiseren.

Voor de bekostiging van deze opvangvorm zal een maximaal normbedrag van € 78 of € 88 euro per dag per plek gelden, waarbij eventuele verstrekkingen voor eetgeld in mindering worden gebracht. Belangrijk is te constateren dat de vergoeding per plek is en niet per persoon, waardoor snijverlies door onderbezetting niet aan de orde is.

De bekostiging loopt via het COA. Tevens blijft het COA verantwoordelijk voor een aantal taken: bewonerslogistiek, verstrekkingen eet- en leefgeld, zorg en de hiermee gemoeide overhead. De kosten hiervoor blijven binnen het COA, zoals ook bij TGO het geval is.

De uiteindelijke afspraken over een DGO worden met het COA gemaakt, via de bestuurlijk vastgoedregisseur. Deze afspraken worden voor de gehele looptijd gemaakt. Hierdoor worden risico's van wijziging in het beleid door huidige of toekomstige kabinetten geëlimineerd.

In bijlage 11.8 bij dit rapport wordt de aanpak van de gemeente Nijkerk bij het realiseren van een DGO beschreven.

4.4 Conclusie verantwoordelijkheden en beheer

Een zuivere gemeentelijke exploitatie is niet mogelijk, zoals geconcludeerd door de minister en de VNG. De noodzakelijke wetswijzigingen die dit zouden kunnen faciliteren, zullen op korte termijn niet worden doorgevoerd. Dit betekent dat er geen model beschikbaar is waarin de verantwoordelijkheid en het beheer grotendeels bij de gemeente komen te liggen.

De COA100-variant is wellicht een haalbare optie voor het COA, waarbij het COA verantwoordelijk is voor de realisatie van het vastgoed aan de Noordelijke Hoofddijk en de gemeente een groot deel van de beheertaken op zich neemt. Echter, de financiële onzekerheden, de extra belasting op gemeentelijke medewerkers en het risico op verdringing binnen de zorg maken deze optie complex en potentieel risicovol.

Tijdelijke gemeentelijke opvang is geen realistische mogelijkheid, aangezien deze bedoeld is voor noodsituaties en kortstondige opvang. Of de DGO-variant een geschikte optie is voor de gemeente Hellendoorn, kan op dit moment niet worden vastgesteld. Dit vereist uitgebreid onderzoek.

5 Gezondheidszorg

5.1 GezondheidsZorg Asielzoekers (GZA)

Toegang tot medische zorg valt onder het recht op opvang dat asielzoekers hebben. Het COA is verantwoordelijk voor de organisatie en de financiering van die toegang.

GezondheidsZorg Asielzoekers (GZA) is de Nederlandse landelijke dienst die in opdracht van het COA verantwoordelijk is voor de medische zorg in asielzoekerscentra. COA-medewerkers informeren asielzoekers over de Nederlandse gezondheidszorg en begeleiden minder zelfredzame bewoners bij hun gang naar de zorg. Op elk azc houdt een huisarts spreekuur. En met vragen over hun gezondheid kunnen de bewoners van een azc 24/7 bellen met een medisch contactcentrum.

Bij grote azc's, vanaf 300 bewoners, wordt medische zorg op de locatie opgetuigd. Kleinere azc's zouden eventueel als dependance kunnen worden aangemerkt van een groot azc voor de zorgvragen, op voorwaarde dat dit azc binnen 45 minuten bereikbaar is.

Bij een aantal van 100 bewoners geeft het COA nadrukkelijk aan dat de gemeente hier een inspanningsverplichting heeft. Vaak valt men in deze situatie terug op lokale zorg. In een brief van 6 juni 2024 die het college heeft ontvangen namens alle gemeentelijke huisartsen wordt door de huisartsen aangegeven dat zij geen ruimte hebben in de praktijk voor de bewoners van het azc. Uit recente navraag blijkt dat dit nog steeds actueel is. Het risico van verdringing van zorg voor de overige inwoners van de gemeente Hellendoorn is aanwezig. Oplossingen voor spoedeisende hulp worden vaak lokaal gezocht en we kunnen op dit moment niet uitsluiten dat huisartsen door diverse prikkels toch worden overtuigd om een rol te nemen in de gezondheidszorg waarmee de zorg voor onze inwoners in het gedrang kan komen.

Hoe hoger het aantal bewoners, des te meer het COA kan investeren in zelfstandige GZA op de locatie. In de DGO-variant die voorziet in de gehele taakstelling (215 asielzoekers), zal het COA meer kunnen bieden in het kader van zorg dan bij de COA100 variant.

5.2 Conclusie gezondheidszorg

Het COA blijft verantwoordelijk voor de gezondheidszorg voor asielzoekers. Echter, naarmate de omvang van een azc kleiner wordt, zal er meer beroep worden gedaan op lokale zorgverleners. Bij een capaciteit van 100 bewoners verwacht het COA dat de gemeente zich inspannt om de zorgorganisatie mede te faciliteren. In de DGO-variant, waarbij wordt uitgegaan van de totale doelstelling, kan het COA de gemeente hierin uitgebreider ondersteunen.

Lokale huisartsen hebben vooraf aangegeven geen ruimte te hebben voor de medische zorg van AZC-bewoners. Dit sluit echter niet uit dat het COA hen alsnog kan benaderen en overtuigen om een deel van deze zorg op zich te nemen. Dit brengt het risico met zich mee dat de zorgcapaciteit voor de overige inwoners van de gemeente Hellendoorn onder druk komt te staan.

6 Veiligheid

6.1 Veiligheid in en rond azc's

Asielzoekers moeten in en rond een azc veilig kunnen wonen en leven. Daarom is er op een azc veel aandacht voor brandveiligheid, zwemveiligheid, huiselijk geweld en kindermishandeling, mensensmokkel en mensenhandel. Er zijn ook huisregels die asielzoekers moeten naleven. In het programma 'Wonen en leven op een COA-locatie' ontvangt elke bewoner voorlichting over veiligheid.

6.2 Huisregels en maatregelen

Om opvanglocaties veilig en leefbaar te houden, zijn er huisregels die asielzoekers in alle azc's moeten naleven. Laten zij hun medebewoners of COA-medewerkers niet in hun waarde of overtreden ze op een andere manier de huisregels? Dan worden er maatregelen getroffen. Zo kan men korten op het leefgeld, een waarschuwingsbrief sturen of de betreffende bewoner tijdelijk of definitief overplaatsen naar een andere locatie. Strafbare feiten worden altijd bij de politie gemeld.

6.3 Koppeling van systemen

Het COA staat in nauw contact met ketenpartners wanneer het gaat om gegevensuitwisseling van bewoners. Hiermee kennen ze de historie van bewoners en kunnen hierop anticiperen.

Zoals beschreven in de brief van minister Faber, zijn er juridische belemmeringen voor gegevensuitwisseling van bewoners door ketenpartners wanneer gekozen wordt voor gemeentelijke exploitatie. Dit brengt een veiligheidsrisico met zich mee, omdat er onvoldoende zicht is op het verleden van de bewoners.

Bij de COA100 variant wordt de gegevensuitwisseling tussen ketenpartners geborgd door de rol die het COA hierin heeft. Voor de DGO-variant lijkt er een oplossing te zijn voor het ontbreken van de juridische grondslagen die zijn genoemd in de brief van Minister Faber, door iemand van het COA te detacheren. Hiermee ondervangt men het risico dat systemen niet gekoppeld kunnen worden waardoor informatie-uitwisseling over bewoners tussen verschillende keten partners achterblijft, hetgeen een veiligheidsrisico met zich meebrengt.

6.4 Inzet beveiliging

Veiligheid wordt ook vaak in verband gebracht met de beveiliging op een locatie. Een belangrijke taak van de beveiliging is het reguleren van bezoekers van een azc. Hierdoor weten ze 24/7 wie er aanwezig is op het azc. Daarnaast kunnen ze worden ingezet voor surveilleren en bij incidenten.

Bij bewonersaantallen tussen de 100 en 150 per locatie zet het COA maatwerkoplossingen voor beveiliging in. Het COA heeft hierin de regie en draagt ook de kosten. Wanneer deze maatwerkoplossing niet voldoet in de ogen van de gemeente, zal de gemeente dit zelf moeten aanvullen. Onder de 100 bewoners per locatie wordt er in principe geen beveiliging gefaciliteerd.

Bij de DGO-variant bepaalt de gemeente zelf het beveiligingsniveau en de kwaliteit van de locatie en betaalt deze uit het toegekende budget. In de uitwerking van de gemeente Nijkerk, wordt iedere locatie vanaf 50 bewoners voorzien van 24/7 beveiliging.

6.5 Conclusie veiligheid

De veiligheid op de locatie wordt grotendeels bepaald door de kwaliteit van de leefomgeving. Daarnaast spelen dagbesteding en de professionaliteit van het personeel een cruciale rol. Beveiliging op de locatie vormt het sluitstuk van het veiligheidsbeleid. Wat betreft beveiliging geldt dat een grotere locatie doorgaans over meer beveiligingscapaciteit beschikt. De gemeente heeft de mogelijkheid om aanvullende beveiliging boven op het basisaanbod van het COA te organiseren. In de COA100-variant zal de gemeente deze kosten dragen. Bij de DGO-variant moeten de beveiligingskosten worden gefinancierd uit de vergoeding per bed per nacht.

De kwaliteit van de leefomgeving is een essentiële factor. Binnen de COA100-variant is het COA verantwoordelijk voor de bouw van de locatie. Iedere azc locatie moet voldoen aan de door het COA gestelde pakket van eisen. Datzelfde geldt voor het dagelijks beheer. Wanneer taken door de gemeente worden overgenomen, gelden dezelfde kwaliteitseisen en is de gemeente verantwoordelijk om daaraan te voldoen.

7 Onderwijs

Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs, inclusief kinderen van asielzoekers. Zij worden zo snel mogelijk ingeschreven op een school, uiterlijk binnen drie maanden na aankomst in Nederland. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het onderwijs aan leerplichtige kinderen, in nauwe samenwerking met het COA en onderwijsinstellingen.

Voor een toekomstig azc in de gemeente Hellendoorn betekent dit dat kinderen en jongeren in eerste instantie worden opgevangen binnen het nieuwkomersonderwijs, zoals Het Palet in Almelo/Rijssen of het ISK Erasmus in Almelo.

Het aantal kinderen binnen een regulier azc is doorgaans relatief laag, mede doordat Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV's) worden opgevangen op gespecialiseerde locaties. Indicatief wordt verwacht dat circa 5% van de bewoners van het azc in Hellendoorn kinderen zullen zijn. Op nationaal niveau ontbreekt regie vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) op het nieuwkomersonderwijs, zowel in het primair als voortgezet onderwijs. Hierdoor is er onvoldoende centrale sturing op essentiële aspecten zoals onderwijshuisvesting, coördinatie van instroom, leerplicht en doorstroombmogelijkheden. Dit vergroot het risico op een toenemend aantal thuiszitters en voortijdige schoolverlaters. Een toekomstbestendige en structurele inrichting van het nieuwkomersonderwijs is noodzakelijk om deze risico's te beheersen.

De gemeente Hellendoorn is afhankelijk van de capaciteit binnen Het Palet en het ISK in Almelo. Gezien de beperkte aantallen kinderen binnen een regulier AZC, is de verwachting dat plaatsing in deze bestaande voorzieningen mogelijk is, ongeacht de gekozen beheervorm.

7.1 Conclusie onderwijs

Hoewel onderwijs een aandachtspunt blijft, lijkt de impact beheersbaar zijn gezien het relatief lage aantal kinderen binnen een regulier azc. Uiteraard is dit altijd afhankelijk van de instroom op dat moment. De belangrijkste uitdaging ligt in de structurele beschikbaarheid en doorstroom binnen het nieuwkomersonderwijs, mede door het gebrek aan landelijke regie. Het is essentieel om zodra er duidelijkheid is over de verwachte datum van opening overleg te starten met de betrokken onderwijsinstellingen en gemeenten om plaatsingscapaciteit te garanderen en de continuïteit van onderwijs voor deze kinderen te waarborgen.

8 Dagbesteding

Asielzoekers wonen en leven zelfstandig in een azc. Ze brengen hun kinderen naar school en gaan naar gesprekken met de IND, het COA, DT&V en Vluchtelingenwerk.

Daarnaast bereiden zij zich voor op hun toekomst met programma's of vrijwilligerswerk op de locatie. Asielzoekers doen net als alle Nederlanders hun huishouden. Ze maken zelf hun woonruimte schoon, doen boodschappen en koken hun maaltijden. Elke week krijgen ze geld voor eten en kleding. In elk azc melden bewoners zich minimaal eens in de week bij het COA en de Vreemdelingenpolitie (AVIM): de meldplicht.

Bij een groot azc zal het COA de dagbesteding voor haar rekening nemen. Bij de COA100 variant moet de gemeente dit zelf organiseren. De kosten worden redelijkerwijs vergoed door het COA, echter zijn hier geen bedragen op voorhand over bekend. Hoe kleiner het team is, des te kwetsbaarder bij ziekte, vakantie of vertrek van medewerkers.

Ook bij de DGO-variant moet de gemeente zorgen voor de dagbesteding. De financiële compensatie die het COA per bed per nacht aan de gemeente vergoed biedt mogelijkheden om dit in te huren wanneer de lokale capaciteit hier onvoldoende ruimte voor biedt.

8.1 Meedoen: samen aan de slag

Het is belangrijk dat azc-bewoners zo snel mogelijk actief zijn in de samenleving. Dit draagt bij aan een zinvolle dagbesteding van asielzoekers. Daarom heeft het COA Meedoen balies. Asielzoekers kunnen zich daar aanmelden voor activiteiten als vrijwilligerswerk, sport, recreatie en soms betaald werk. Van de ruim 300 COA-locaties hebben 38 locaties een Meedoen balie. Dit willen het COA uitbreiden naar minimaal 60 locaties.

8.2 De Welle-vluchtelingenwerk

De Welle zet zich in voor alle inwoners van de gemeente Hellendoorn die een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

De Welle-vluchtelingenwerk biedt essentiële ondersteuning aan nieuwkomers bij het opbouwen van een nieuw bestaan in de gemeente Hellendoorn. De organisatie heeft oog voor de specifieke behoeften van deze doelgroep en streeft ernaar de uitdagingen waarmee zij geconfronteerd worden, goed te begrijpen en hierop adequaat te reageren. Door een combinatie van begeleiding, informatieverstrekking en samenwerking met relevante partijen, draagt De Welle bij aan een soepele integratie in de Nederlandse samenleving.

De Welle-vluchtelingenwerk heeft als doel het bevorderen van de zelfredzaamheid en integratie van nieuwkomers. Met een positieve en proactieve benadering ziet de stichting zichzelf als een verbindende factor binnen en rondom het azc. Zij vervult nu een brugfunctie tussen de gemeente, de lokale gemeenschap en de nieuwkomers, waaronder vluchtelingen uit Oekraïne en statushouders. Zodra de gemeente beleidskeuzes maakt met betrekking tot opvang en integratie, wil De Welle zich actief inzetten om in verlengde van hun huidige werkzaamheden en expertise mee te denken over de invulling en uitvoering hiervan.

8.3 Conclusie dagbesteding

Dagbesteding is essentieel voor de rust in en om een azc. Door verbinding te zoeken tussen de bewoners van een azc en de omgeving kan positief worden bijgedragen aan de beeldvorming en daarmee het draagvlak van het azc.

Dagbesteding wordt bij grote azc's door het COA georganiseerd. Voor kleinschalige opvang in de vorm van de COA100 variant of de DGO-variant heeft de gemeente een grote verantwoordelijkheid in het organiseren van zinvolle dagbesteding en het algemene operationeel leiden van het azc.

De kennis en ervaring die hiervoor nodig is, kan worden ingehuurd. Daarnaast geeft stichting de Welle aan actief mee te willen denken over de mogelijkheden die zij kunnen bieden. De financiële haalbaarheid voor het structureel invullen van dagbesteding is bij de COA100 variant onduidelijk.

Voor de DGO-variant vraagt dit om een duidelijke afbakening van taken en verantwoordelijkheden tussen gemeente, Stichting de Welle en het COA, waarna bepaald kan worden of de vergoeding per bed per nacht hier voldoende ruimte voor biedt.

9 Financiën

Het oorspronkelijke uitgangspunt van zowel het COA als de gemeente was het realiseren van een azc op deze locatie met een maximale capaciteit van 200 bewoners. Bij dit aantal neemt het COA in de exploitatie en bemensing van de locatie voor zijn rekening. Echter, het COA heeft aangegeven geen volledige bezetting te bieden bij varianten onder de 150 bewoners.

Wanneer het COA geen volledige bezetting kan bieden, wordt de gemeente zelf verantwoordelijk voor een aantal beheeraspecten van het azc. De kosten hiervoor worden redelijkerwijs vergoed door het COA. Er is geen uitgewerkte businesscase die waarborgt dat alle kosten die gepaard gaan met de COA100-variant gedekt kunnen worden.

De DGO-variant biedt duidelijkheid over de vergoeding per bed per nacht. Een belangrijk aspect hierbij is dat de vergoeding per bed wordt verstrekt, waardoor onderbezetting niet direct leidt tot een daling in inkomsten. De gemeente Nijkerk lijkt op basis hiervan een financieel haalbare businesscase te kunnen realiseren voor de opvang van 275 asielzoekers. Het is echter noodzakelijk nader onderzoek te verrichten om te bepalen of dit model ook toepasbaar is voor de gemeente Hellendoorn.

9.1 Financiële overwegingen

Indien de gemeente kiest voor een azc in eigen beheer, worden de volgende risico's en uitdagingen geïdentificeerd:

- *Financiële onzekerheden:* De gemeente heeft geen ervaring met de exploitatie van een azc, waardoor het lastig is om een realistische inschatting te maken van de benodigde budgetten.
- *Exploitatievergoeding door het COA bij de COA100 variant:* Het is onduidelijk of het COA bereid is de volledige exploitatiekosten te vergoeden en tegen welke prijs.
- *Fiscale gevolgen:* Er bestaat onzekerheid over de fiscale implicaties, zoals btw-heffing.
- *Onroerend goed risico's:* De eigendoms- en waarderingsaspecten van het vastgoed vormen een potentieel financieel risico. Het is onduidelijk wie verantwoordelijk is voor een mogelijk boekwaardeverlies na afloop van de looptijd.
- *Afhankelijkheid van overheidsbeleid:* De financiering van azc's is onderhevig aan beleidswijzigingen vanuit de landelijke overheid. Dit brengt onzekerheid met zich mee over de continuïteit op de lange termijn.
- *Schaalvoordelen:* Een azc wordt financieel aantrekkelijker naarmate het aantal bewoners toeneemt. De businesscase die hiervoor moet worden opgesteld is leidend. Daarbij geeft het COA op voorhand aan dat er een ondergrens van 150 bewoners geldt voor een volledige bezetting van een azc. Dit roept de vraag op of een lager aantal bewoners binnen een gemeentelijk beheerd model wél haalbaar zou zijn.

9.2 Conclusie financiën

Gezien de financiële onzekerheden, operationele uitdagingen en risico's verbonden aan eigen exploitatie, is nader onderzoek noodzakelijk voordat een weloverwogen besluit kan worden genomen. Duidelijkheid over lange-termijn-financiering en de rol van het COA is hierbij cruciaal. De DGO-variant leidt in de gemeente Nijkerk een sluitende businesscase voor 275 bewoners, hierbij zijn financiële risico's grotendeels afgedekt. Het is echter onzeker of deze uitkomsten één-op-één toepasbaar zijn op de situatie in de gemeente Hellendoorn.

10 Recente ontwikkelingen

De Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal is aangewezen op basis van het toetsingskader uit mei 2023. In de tussenliggende periode heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die invloed hebben op de geschiktheid van de locatie. Deze ontwikkelingen worden hieronder nader toegelicht.

10.1 Stikstof

Stikstofdepositie speelt een cruciale rol bij de bouw van het azc, omdat bouw- en woonactiviteiten kunnen bijdragen aan een verhoogde uitstoot. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (verder: ABRvS) heeft bepaald dat intern salderen niet meer volstaat, waardoor een natuurvergunning vereist is wanneer stikstofneerslag impact heeft op beschermde natuurgebieden. Dit kan de realisatie van het azc vertragen of zelfs onmogelijk maken. Daarnaast gelden strikte milieuregels, wat extra onderzoek en mitigerende maatregelen noodzakelijk maakt. Hierdoor vormt stikstofregelgeving een belangrijke factor in de haalbaarheid van het azc aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal.

10.1.1 Wat is intern salderen

Bij intern salderen wordt de nieuwe activiteit beoordeeld ten opzichte van de reeds toegestane Natura 2000-activiteit op die locatie. Dit betekent dat als de nieuwe activiteit zorgt voor een emissietoename, de emissie van de bestaande toegestane activiteit dusdanig verlaagd moet worden dat de nieuw veroorzaakte depositie daar in zijn geheel binnen past. Dit wordt ook wel mitigeren of salderen genoemd. Het geldt voor de depositie op alle betreffende locaties/hectares in alle stikstofgevoelige Natura-2000 gebieden waar een wijziging in depositie plaatsvindt. Er moet dus sprake zijn van gelijkblijvende of afnemende depositie op elke relevante hectare, hoewel van resterende toenames ecologische onderbouw kan worden dat deze geen significant negatieve effecten hebben.

10.1.2 Uitspraak afdeling bestuursrechtspraak Raad van State

Op 18 december 2024 is er een uitspraak geweest van de ABRvS inzake stikstof. Tot dat moment mocht in de voortoets de vergunde stikstofgevolgen van het oude project worden weggestreept tegen de stikstofgevolgen van het nieuwe project (intern salderen). Dat is veranderd. Na de uitspraak mag in de voortoets alleen nog worden gekeken naar de gevolgen van het project op zichzelf, zónder rekening te houden met de gevolgen van de oude situatie³. Aangezien ieder project altijd voor uitstoot zorgt, is er sprake van een toename van stikstofdepositie en heeft dit als resultaat dat er een natuurvergunning moet worden aangevraagd.

Op 22 januari 2025 heeft de rechtbank vervolgens Greenpeace in het gelijk gesteld waardoor er nog meer nadruk ligt op het behalen van de stikstofdoelen van 2030⁴.

Wanneer men toch gebruik wil maken van intern salderen, kan dat alleen via een natuurvergunning. De provincie Overijssel heeft aangekondigd in ieder geval tot 1 februari 2026 geen natuurvergunningen meer af te geven, waardoor bouwen op de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk tot dat moment niet mogelijk is. Ook wanneer deze tijdelijke stop is opgeheven, zal stikstof een uitdaging vormen om tijdens de bouw binnen de normen te blijven.

Door de ligging van de Noordelijke Hoofddijk nabij het Natura 2000-gebied het Wierdense veld, speelt de stikstofdepositie een voorname rol. Voor het project aan de Noordelijke Hoofddijk was het COA voornemens om gebruik te maken van intern salderen. Deze recente uitspraken zorgen op zijn minst voor een flinke vertraging en extra kosten. Daarnaast is het aanvragen van een natuurvergunning nu niet mogelijk en is de uitkomst van een eventuele natuurvergunningsaanvraag onzeker.

³ Bron: <https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/december/rechtspraak-over-intern-salderen-wijzig/>

⁴ Bron: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Den-Haag/Nieuws/Paginas/Rechtbank-beveelt-Nederlandse-Staat-wettelijk-stikstofdoel-2030-te-halen.aspx>

10.2 Conclusie stikstof

De recente uitspraken van de ABRvS maken realisatie van een azc aan de Noordelijke Hoofddijk in Nijverdal binnen afzienbare termijn lastiger. Ook wanneer een natuurvergunning weer aangevraagd kan worden, blijft de uitkomst onzeker. De extra kosten en tijd dit vergt zullen negatief uitwerking hebben op de businesscase voor een locatie aan de Noordelijke Hoofddijk.

10.3 Netcongestie

10.3.1 Wat is netcongestie

Op verschillende plekken in Nederland is er onvoldoende ruimte (capaciteit) op het elektriciteitsnet. We gebruiken en wekken steeds meer elektriciteit op. Dit komt onder andere doordat we overstappen op duurzame energie (energietransitie). Dit zorgt voor file op het elektriciteitsnet: netcongestie⁵.

Afnamecongestie: nieuwe gebruikers of bestaande gebruikers komen op een wachtlijst om meer elektriciteit af te (kunnen) nemen. Dit gaat dan om meer transportcapaciteit en/of een grotere aansluiting. Denk aan bedrijven, gebruikers van laadinfrastructuur of nieuwe woonwijken.

10.3.2 Netcongestie aan de locatie Noordelijke Hoofddijk

Netcongestie is op te lossen. Maar het is complex. Hierover is de raad in september 2024 reeds geïnformeerd⁶. De wachttijd voor de oplossing aan de Noordelijke Hoofddijk bedraagt na ondertekening van de offerte door het COA 60 weken. Deze offerte is inmiddels getekend door het COA. Dit werkt vertragend, maar doordat in die periode ook procedures en de daadwerkelijke bouw moet plaatsvinden, is de vertraging te overzien. De kosten die gepaard gaan met deze aansluiting zullen consequenties hebben op de businesscase die moet worden opgesteld voor deze locatie.

⁵ Bron: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/netcongestie/wat-netcongestie>

⁶ Bron:
https://hellendoorn.raadsinformatie.nl/document/14574204/1?connection_type=16&connection_id=974941

11 Bijlagen

11.1 Bijlage: Reactie minister Faber

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20011 2500 EH Den Haag

Vereniging van Nederlandse Gemeenten
T.a.v. de heer L. Geluk
Nassaulaan 12
2514 JS DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Regie Migratieketen

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Onze referentie
5900779

Datum 9 december 2024
Betreft Reactie op brief met kenmerk TIS/U202400387

Geachte heer Geluk,

Allereerst dank ik u voor uw brief over gemeentelijke exploitatie opvanglocaties (kenmerk TIS/U202400387). In uw brief vraagt u onder meer aandacht voor de kaders van gemeentelijke exploitatie van asielopvang die met de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (hierna: Spreidingswet) mogelijk wordt gemaakt.

Al enige tijd zijn mijn ambtenaren in overleg met de VNG en COA over hoe we uitwerking kunnen geven aan gemeentelijke exploitatie van opvanglocaties. In deze gesprekken zijn de bestaande kaders zoals de spreidingswet de wet COA, de Regeling verstrekking asielzoekers (Rva), de Regeling eigen bijdrage asielzoekers (Reba) en de Europese opvangrichtlijn in acht genomen.

Juridische analyse gemeentelijke exploitatie

Op verzoek van gemeenten is het mogelijk gemaakt dat gemeenten zelf asielopvang kunnen exploiteren. Om tot goede uitvoeringskaders te komen, heb ik in eerste instantie inzicht gegeven in de reikwijdte en de juridische uitwerking van de wetgeving die exploitatie door gemeenten mogelijk maakt. De uitkomsten van deze analyse worden gedeeld door de VNG en andere betrokkenen en we beschouwen de analyse als basis voor de uitvoering van exploitatie door gemeenten. De analyse schept duidelijkheid over de bevoegdheidsverdeling en verantwoordelijkheden die de aanpassing van de wet COA en de Rva mogelijk maakt. We constateren dat de wet mogelijk maakt dat het college van B&W na afstemming met het COA de volledige verantwoordelijkheid voor exploitatie van materiële en immateriële opvang krijgt. Het COA blijft belast met de plaatsing van de asielzoeker. Ook sluit het COA een WA- verzekering en zorgverzekering af voor de asielzoeker.

Praktisch

Ter ondersteuning van gemeenten wordt op dit moment in samenwerking met de VNG en COA gewerkt aan de praktische uitwerking van gemeentelijke exploitatie. Een aantal onderdelen zijn goed uitvoerbaar voor gemeenten. Enkele kennen echter meer uitdaging, waarbij de koppeling van systemen, privacy-eisen en de benodigde wet- en regelgeving (op het gebied van o.a. toezicht) nodig zijn. De verwachting is niet dat dit op korte termijn gerealiseerd kan worden.

Duurzame gemeentelijke opvang (DGO)

Naast het concept van gemeentelijke exploitatie waarbij gemeenten de volledige verantwoordelijkheid dragen van alle taken gerelateerd aan opvang, wordt ook gewerkt aan de duurzame gemeentelijke opvang. Deze modaliteit wordt nader uitgewerkt door het COA in samenwerking met VNG. Het DGO-concept is vergelijkbaar met het bekende concept van tijdelijke gemeentelijke opvang (TGO), nu met een duurzaam karakter, en heeft dezelfde kwaliteitseisen als reguliere opvanglocaties. Geïnteresseerde gemeenten maken met het COA afspraken over de taken, rollen en verantwoordelijkheden en verankeren deze zoals gebruikelijk in een bestuursovereenkomst.

Financiën

In uw brief geeft u aan dat helderheid over de financiële kaders essentieel is voor gemeenten bij het nemen van het besluit om al dan niet gemeentelijke opvang te exploiteren en dat deze helderheid momenteel nog ontbreekt. In verschillende gesprekken met de VNG is aangegeven dat de kosten van asielopvang redelijkerwijs worden vergoed. Voor de financiering van enige vorm van exploitatie door gemeente zal zoveel als mogelijk aangesloten worden bij de wijze waarop vergoedingen nu aan gemeenten worden uitgekeerd. Gemeenten ontvangen daarnaast een (decentrale) tegemoetkoming voor de taken die in de Spreidingswet zijn opgenomen. Daarnaast kunnen gemeenten die meer opvangplekken dan de indicatieve verdeling en/of bijzondere opvangplekken realiseren in het kader van de Spreidingswet in aanmerking komen voor een specifieke uitkering. Deze regelingen zijn reeds bekend bij de VNG en in verschillende gremia besproken.

Het opvangkader COA is bepalend voor de totale omvang van de middelen die beschikbaar zijn voor de financiering van asielopvang. Het COA ontvangt een totaalbedrag dat dekkend moet zijn voor de totale opvangkosten. De kosten van gemeentelijke opvang zullen binnen dit kader worden voorzien, waarbij het uitgangspunt is dat het geld op een doelmatige wijze moet worden besteed door gemeenten. Binnen het ministerie is daarnaast gewerkt aan een maximaal normbedrag voor asielopvang in het geval van volledige gemeentelijke exploitatie. Zodra dit bedrag is geformaliseerd wordt dit ook gedeeld met de VNG. Daarbij blijft het uitgangspunt - zoals eerder genoemd en ambtelijk meermaals met de VNG besproken - dat de kosten die gemeenten maken worden vergoed. Daarbij is het maximale normbedrag binnen het totale opvangkader dat met het COA is overeengekomen leidend. Het maximaal te ontvangen bedrag door gemeenten bij volledige gemeentelijke exploitatie zal niet veel afwijken van de gebruikelijke gelden die het COA ontvangt. Afspraken over meerjarige investeringen zullen in ieder geval met het COA moeten worden gemaakt. Deze kunnen onderdeel zijn van de gebruikelijk af te sluiten bestuursovereenkomst. De bestaande financiële regelingen voor gemeenten met een opvang voor asielzoekers zijn vastgelegd in het Faciliteitenbesluit opvangcentra. Het COA heeft een overzicht met regelingen en handreikingen, te vinden op hun site: <https://www.coa.nl/nl/gemeentewijzer-asielopvang>

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Regie Migratieketen

Datum
9 december 2024

Onze referentie
5900779

Zoals gezegd werken we momenteel aan de formalisering van de financiële randvoorwaarden en enkele praktische uitgangspunten die al bekend zijn bij de VNG en het COA. Ik ga er vanuit dat het COA en de VNG met eerdere ervaringen op het gebied van asielopvang, de gedeelde juridische uitleg en de genoemde financiële randvoorwaarden voldoende basis hebben om invulling te geven aan de opgaven op het gebied van asielopvang.

Op verschillende niveaus blijven wij vanzelfsprekend graag het gesprek voeren.

Met vriendelijke groet,

De Minister van Asiel en Migratie,

M.H.M. Faber - Van de Klashorst

11.2 Bijlage: Gemeentelijke exploitatie asielopvang voorlopig onmogelijk

Gemeentelijke exploitatie asielopvang voorlopig onmogelijk

 Nieuws

Gerelateerde onderwerpen
[Asiel tot integratie](#), [Asielopvang](#)

vrijdag 20 december 2024

Het is voorlopig niet mogelijk om als gemeente zelf een opvanglocatie voor asielzoekers te exploiteren. Dat staat in de beantwoording van vragen die de VNG hierover in juli aan de minister van Asiel en Migratie stelde.

[Lees hier de antwoordbrief van het ministerie van Asiel en Migratie \(pdf, 87 kB\).](#)

Bij inwerkingtreding van de Spreidingswet is regelgeving gepubliceerd waarin staat dat asielopvang ook onder verantwoordelijkheid van het college kan worden geëxploiteerd. De VNG vraagt al [geruime tijd aandacht](#) voor een nadere uitwerking van de kaders. Helaas blijkt nu dat enkele van de aandachtspunten waar we in onze brief op wezen, inderdaad grote obstakels vormen

Juridische analyse

Uit een juridische analyse van het ministerie van A&M blijkt dat óf het COA óf het college eindverantwoordelijk is voor de exploitatie. Het gaat dan om de volledige materiële én immateriële exploitatie. Een gedeelde verantwoordelijkheid is juridisch niet mogelijk.

Dit betekent dat gemeenten die zelf exploiteren *alle* taken die het COA normaliter uitvoert op zich moeten nemen, inclusief de toegang tot medische zorg, contact met de ketenpartners en de uitvoering van de RVA en de REBA.

Uit nadere bestudering door het ministerie van A&M, in samenwerking met het COA en de VNG, blijkt dat dit momenteel niet mogelijk is. Dit komt met name doordat enkele juridische grondslagen ontbreken. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- een juridische basis voor gegevensuitwisseling met ketenpartners en om een grondslag voor toezicht door de Inspectie Justitie en Veiligheid.

- praktische belemmeringen, zoals gebrek aan toegang tot de informatiesystemen van de landelijke organisaties in de migratieketen.

Duurzame gemeentelijke opvang

Momenteel wordt in een aantal gemeenten al opvang geboden in de vorm van Tijdelijke Gemeentelijke Opvang (TGO). Het COA draagt in deze variant de eindverantwoordelijkheid en organiseert onder meer de toegang tot zorg en het contact met de ketenpartners. Gemeenten voeren (deels) het dagelijks beheer en de begeleiding op de locatie uit. Een aantal gemeenten heeft aangegeven deze variant te waarderen, omdat ze daardoor een nauwere betrokkenheid bij de opvang hebben. Momenteel verkent het COA of het mogelijk is het TGO-concept uit te werken tot een meer duurzame opvangvorm.

Gemiste kans

De VNG heeft bij het ministerie aangegeven teleurgesteld te zijn over de late beantwoording en het feit dat gemeentelijke exploitatie vooralsnog niet mogelijk blijkt. Dit vinden wij een gemiste kans, omdat het mogelijkheden kan bieden voor meer gemeentelijke regie op de opvang, voor kleinschaligheid en voor het stimuleren van participatie.

Verder onderzoeken

De afspraak is de komende tijd te onderzoeken hoe gemeentelijke exploitatie alsnog mogelijk gemaakt kan worden. Daarnaast wordt het concept voor 'duurzame gemeentelijke opvang' onder verantwoordelijkheid van het COA verder verkend. Voor beide varianten geldt dat ook de financiële kaders nog moeten worden vormgegeven.

11.3 Bijlage: Verdeelbesluit

Ministerie van Asiel en Migratie

Besluit van de Minister van Asiel en Migratie, van 20 december 2024, nr. 6015733, houdende de verdeling van asielopvangplaatsen in het kader van de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen over de provincie Overijssel

de Minister van Asiel en Migratie,

Gelet op artikel 5 van de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen, de Beleidsregel verdeelbesluiten en de Capaciteitsraming, provinciale opvangopgave en indicatieve verdeling per gemeente 2024;

Besluit:

Artikel I

De asielopvangplaatsen uit de provinciale opvangopgave van de provincie Overijssel, zoals bekendgemaakt op 31 januari 2024, worden als volgt over de gemeenten verdeeld:

Tabel 1: Verdeling asielopvangplaatsen over gemeenten

Gemeente	Reguliere opvangplaatsen	Amv-opvangplaatsen	Totaal
Almelo	468	0	468
Borne	0	0	0
Dalfsen	142	26	168
Deventer	550	0	550
Dinkelland	129	24	153
Enschede	550	21	571
Haaksbergen	107	20	127
Hardenberg	700	0	700
Hellendoorn	162	30	192
Hengelo (O.)	425	0	425
Hof van Twente	157	30	187
Kampen	282	26	308
Losser	98	18	116
Oldenzaal	131	25	156
Olst-Wijhe	85	15	100
Ommen	84	16	100
Raalte	175	33	208
Rijssen-Holten	250	0	250
Staphorst	84	16	100
Steenwijkerland	187	33	220
Tubbergen	150	0	150
Twenterand	137	26	163
Wierden	85	56	141
Zwartewaterland	104	20	124
Zwolle	545	103	648

Artikel II

Dit besluit wordt aangehaald als: Verdeelbesluit Overijssel 2024

's-Gravenhage, 20 december 2024

De Minister van Asiel en Migratie,

M.H.M. Faber – Van de Klashorst

Bezwaar

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kunnen belanghebbenden een bezwaarschrift indienen tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop dit is bekendgemaakt. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan de Minister van Asiel en Migratie, Postbus 20301, 2500 EH Den Haag.

Het bezwaarschrift dient te zijn ondertekend en ten minste te bevatten:

- a. naam en adres van de indiener;
- b. de dagtekening;
- c. een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaarschrift zich richt (datum en nummer);
- d. een opgave van de redenen waarom men zich met het besluit niet kan verenigen;
- e. zo mogelijk een afschrift van het besluit waartegen het bezwaarschrift zich richt.

Het niet voldoen aan deze eisen kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van het bezwaarschrift.

Een bezwaarschrift kan uitsluitend per gewone post en niet per e-mail worden ingediend.

Machtigt u iemand om namens u bezwaar te maken? Stuur dan ook een kopie van de machtiging mee. Bij indiening van een bezwaarschrift namens een rechtspersoon, dient u documenten mee te sturen (origineel uittreksel uit het handelsregister en/of een kopie van de statuten van de rechtspersoon) waaruit blijkt dat u bevoegd bent namens de rechtspersoon op te treden.

Toelichting

1. Algemene uitgangspunten

Op grond van artikel 5, eerste lid, van de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (hierna: de wet) neemt de Minister van Asiel en Migratie eens in de twee jaar een verdeelbesluit per provincie. In deze besluiten worden de opvangplaatsen per provincie, zoals bepaald in de provinciale opvangopgave die voor 1 februari van hetzelfde kalenderjaar bekend is gemaakt, verdeeld over de in het besluit aangewezen gemeenten.

Bijzondere opvangplaatsen

In de provinciale opvangopgave kan aan gemeenten naast een opgave voor reguliere opvangplaatsen een aparte opgave worden gegeven voor bijzondere opvangplaatsen. De provinciale opvangopgave voor deze cyclus is bekendgemaakt op 31 januari 2024. Hierin is een opgave voor de bijzondere opvangplaatsen meegegeven, namelijk voor opvangplaatsen voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv). In de verdeelbesluiten worden voor deze cyclus zowel de benodigde reguliere opvangplaatsen als de benodigde amv-opvangplaatsen verdeeld. De verdeling telt op tot de provinciale opvangopgave. Waar in het vervolg van deze toelichting over de provinciale opvangopgave wordt gesproken, ziet dit toe op zowel de opgave voor regulier als voor amv.

Wettelijke taak

Met de verdeelbesluiten wordt invulling gegeven aan de taak die de wet creëert voor gemeenten; zij moeten de opvangplaatsen uit het verdeelbesluit mogelijk maken. Gemeenten die in het verdeelbesluit geen opgave hebben, hebben dus geen wettelijke taak. Bij het maken van de verdeelbesluiten neemt de minister een aantal uitgangspunten in acht die zijn opgenomen in de wet en in de Beleidsregel verdeelbesluiten (Stcrt. 2024, 21380).

Provinciaal verslag

Op 31 oktober van dit jaar hebben de commissarissen van de Koning in hun rol als rijksorgaan en voorzitter van de Provinciale regietafel (PRT) verslag uitgebracht (zoals bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de wet) naar aanleiding van het overleg dat plaats heeft gevonden aan de PRT. In dit verslag is een verdeling van de provinciale opvangopgave voor de twee daaropvolgende jaren over een aantal gemeenten voorgesteld. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere opvangplaatsen en amv-opvangplaatsen. Dit provinciale verslag is voor de minister het uitgangspunt bij het nemen van het verdeelbesluit.

Wanneer uit het verslag blijkt dat aan de PRT overeenstemming is bereikt over een volledige en uitvoerbare invulling van de provinciale opvangopgave, wordt de verdeling uit het verslag door de minister overgenomen in het verdeelbesluit (artikel 2, tweede lid, Beleidsregel verdeelbesluiten). Onder volledige invulling wordt verstaan: een invulling die het vastgestelde aantal reguliere opvangplaatsen én amv-opvangplaatsen uit de provinciale opvangopgave volledig dekt.

Als uit het verslag blijkt dat het aan de PRT niet gelukt is om te komen tot een volledige en uitvoerbare verdeling die de gehele provinciale opvangopgave dekt, wordt het verdeelbesluit aangevuld door de minister, zodat het verdeelbesluit de provinciale opvangopgave volledig dekt. Ook in dit geval is de verdeling in het verslag het uitgangspunt.

Overwegingen bij het aanvullen van het verdeelbesluit

Bij het aanvullen van het verdeelbesluit laat de minister zich volgens artikel 3 van de Beleidsregel verdeelbesluiten leiden door de volgende overwegingen:

a. Evenwichtige verdeling

De minister streeft naar een zo evenwichtig mogelijke verdeling over het grondgebied van Nederland, rekening houdend met de SES-WOA-score op gemeenteniveau. De indicatieve verdeling per gemeente is hiervoor het uitgangspunt, aangezien hierin rekening is gehouden met de evenwichtige verdeling naar inwoneraantal en de SES-WOA score.

b. Eerdere en bijzondere inspanningen op het gebied van asielopvang

Er wordt rekening gehouden met de eerder geboden asielopvang in gemeenten in de afgelopen tien jaar en ook de opvang van ontheemden in het geval van acute noodsituaties (zoals in het geval van Oekraïne). Hierbij speelt de duur (maanden, jaren) en omvang (aantal opvangplaatsen) van de eerder geboden asielopvang een rol. Ook wordt gekeken naar de aanwezigheid van bijzondere opvangmodaliteiten binnen de gemeenten. Voor het overzicht van de eerdere en bijzondere inspanningen op gebied van asielopvang per gemeente maakt de minister gebruik van reeds bekende informatie, waaronder de informatie uit het verslag en informatie van andere partijen zoals bijvoorbeeld het COA. Als blijkt dat een gemeente veel meer doet of in de afgelopen tien jaar heeft gedaan, dan op basis van de indicatieve verdeling is bepaald, ligt het niet in de lijn der verwachting dat deze gemeente een (extra) opgave krijgt bij het sluitend maken van de verdeling.

c. Haalbaarheid en uitvoerbaarheid

Er wordt bij de verdeling ook rekening gehouden met de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de opvangplaatsen voor de uitvoeringsorganisaties in de migratieketen en de gevolgen hiervan voor het asiel-, vertrek- en opvangproces. Hierbij worden ook de omstandigheden meegewogen die kunnen bijdragen aan kansrijke realiseerbaarheid van een opvangvoorziening in een gemeente. Om de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van een verdeelbesluit te beoordelen, maakt de minister gebruik van de al bekende informatie hierover en informatie van andere partijen zoals bijvoorbeeld het COA, de IND en de DTenV.

2. Methode voor het aanvullen van de verdeelbesluiten

Wanneer de verdeling uit het verslag niet de gehele provinciale opvangopgave dekt, is het verdeelbesluit aangevuld door de minister zodat het verdeelbesluit uiteindelijk de provinciale opvangopgave volledig dekt. Om tot een sluitende verdeling te komen, zijn verschillende stappen gezet. Deze stappen worden hieronder toegelicht.

Stap 1: Overnemen opvangplaatsen uit provinciaal verslag

Wanneer de verdeling uit een provinciaal verslag niet sluitend is, is deze ook het uitgangspunt voor het verdeelbesluit. De reguliere en amv-asielopvangplaatsen uit het verslag worden overgenomen in het verdeelbesluit. Zo is zo veel mogelijk recht gedaan aan de keuzes en afspraken die aan de PRT zijn gemaakt.

Stap 2: Toevoegen opvangplaatsen vanuit kansrijke initiatieven

In de verslagen worden mogelijk ook opvangplaatsen genoemd waarvan onvoldoende duidelijk is of deze tijdig (binnen zes maanden na bekendmaking van het verdeelbesluit) beschikbaar zijn en/of in ieder geval beschikbaar blijven tot de datum van de volgende capaciteitsraming (1 februari 2026). Vaak zijn plannen voor deze opvangplaatsen wel al in een vergevorderd stadium.

Plannen worden als kansrijk beschouwd wanneer deze in ieder geval één van de volgende elementen bevatten:

- Lokale besluitvorming is afgerond;
- Een beoogde locatie is niet binnen zes maanden na bekendmaking van het verdeelbesluit beschikbaar, maar wel voor publicatie van de nieuwe capaciteitsraming op 1 februari 2026;
- Een bestaande locatie is niet beschikbaar tot de datum van de volgende capaciteitsraming, maar er is aantoonbaar zicht op verlenging van de locatie;
- Er is een duidelijke toezegging van een gemeente om de opvangplaatsen tijdig (binnen 6 maanden na bekendmaking van het verdeelbesluit) te realiseren.

Als er in het verslag opvangplaatsen zijn genoemd die een of meerdere van de bovenstaande elementen bevatten, zijn deze kansrijke initiatieven opgenomen in het verdeelbesluit. Dit is wenselijk vanwege de haalbaarheid en uitvoerbaarheid. Hiermee wordt voorkomen dat gemeenten die al kansrijke plannen hebben geen wettelijke taak krijgen en gemeenten die geen plannen hebben wel.

Stap 3: Berekenen van de restopgave

Na het overnemen van de opvangplaatsen uit het verslag en de kansrijke initiatieven kan het zo zijn dat de verdeling nog niet optelt tot de provinciale opvangopgave. Wanneer dit het geval is, is berekend wat de restopgave is. Dit is het aantal reguliere en/of amv-opvangplaatsen dat nodig is om te voldoen aan de provinciale opvangopgave. Aangezien alle provincies een opvangopgave hebben voor reguliere opvangplaatsen en amv-opvangplaatsen kunnen zij een restopgave hebben voor reguliere opvangplaatsen, amv-opvangplaatsen of voor beiden.

Stap 4: Verdelen restopgave

De restopgave is vervolgens verdeeld over de gemeenten. Hierbij is rekening gehouden met een aantal factoren:

Stap 4a: Uitsluiten gemeenten voor de verdeling van de restopgave

Bij het verdelen van de restopgave zijn de uitgangspunten uit de Beleidsregel verdeelbesluiten in acht genomen. Op grond van deze uitgangspunten kunnen gemeenten worden uitgesloten bij de verdeling van de restopgave.

Realisatie aantal opvangplaatsen indicatieve verdeling

Wanneer een gemeente in het provinciaal verslag heeft aangegeven evenveel of meer te doen dan het aantal opvangplaatsen uit de indicatieve verdeling, is deze gemeente niet meegenomen bij de verdeling van de restopgave. Hiermee wordt recht gedaan aan het uitgangspunt van het streven naar een zo evenwichtig mogelijke verdeling. Daarom is de restopgave alleen verdeeld over gemeenten die deze evenredige bijdrage nog niet leveren.

Uitzonderlijke historische bijdrage

Wanneer een gemeente de afgelopen tien jaar gemiddeld een grotere bijdrage aan de opvangopgave heeft geleverd dan van de gemeente op basis van de indicatieve verdeling mocht worden verwacht, is deze gemeente niet meegenomen bij de verdeling van de restopgave. Om dit te beoordelen is gekeken naar de opvangplaatsen die een gemeente in de afgelopen 10 jaar (van 1 september 2014 tot en met 1 september 2024) per jaar gemiddeld heeft gerealiseerd. Wanneer de gemiddelde historische bijdrage van een gemeente hoger was dan de indicatieve verdeling, is de gemeente niet meegenomen bij de verdeling van de restopgave. Dit doet recht aan het uitgangspunt dat bij het verdelen van de restopgave rekening wordt gehouden met de eerder geboden asielopvang in gemeenten in de afgelopen tien jaar.

Ook wanneer gemeenten een uitzonderlijke bijdrage hebben geleverd aan de opvang van Oekraïners, zijn zij uitgesloten voor de verdeling van de restopgave. Dit is het geval als hun bijdrage aan het aantal opvangplaatsen voor Oekraïners van 1 januari 2023 tot en met 1 september 2024 groter dan 200% was van het aantal opvangplaatsen dat zij hadden moeten realiseren op basis van een evenredige verdeling van het totaal aantal opvangplaatsen over alle gemeenten.

Uitruil tussen gemeenten

Aan de PRT hebben gemeenten afspraken kunnen maken over het uitruilen van opvangplaatsen binnen de provincie. Wanneer gemeente A opvangplaatsen realiseert voor gemeente B, zijn deze bij de verdeling van de restopgave beschouwd als opvangplaatsen van gemeente B. Als gemeente A voor gemeente B een aantal opvangplaatsen realiseert dat gelijk is aan het aantal opvangplaatsen dat gemeente B op basis van de indicatieve verdeling zou moeten realiseren, is gemeente B niet meegenomen bij de verdeling van de restopgave van reguliere opvangplaatsen. Wanneer de uitruilafpraak voor een gemeente niet gelijk is aan de indicatieve verdeling, is dit bij de verdeling van de restopgave meegewogen; de gemeente krijgt dan een kleiner deel van de restopgave.

Wanneer meerdere gemeenten hebben aangegeven hun opgaven onderling uit te ruilen, is dit meegenomen bij de verdeling van de restopgave van reguliere opvangplaatsen. Als het aantal reguliere opvangplaatsen dat ze gezamenlijk realiseren gelijk aan of groter is dan het aantal opvangplaatsen dat ze samen op basis van hun indicatieve verdeling zouden moeten realiseren, zijn deze gemeenten uitgesloten bij de verdeling van de restopgave van reguliere opvangplaatsen.

Stap 4b: Verdelen van resterende opvangplaatsen over gemeenten

Een deel van de gemeenten is op basis van de hierboven genoemde criteria niet meegenomen bij de verdeling van de restopgave. Er blijft een aantal gemeenten over waarover de restopgave is verdeeld. De restopgave is evenredig verdeeld over al deze gemeenten zodat zij allen eenzelfde percentage moeten realiseren van het aantal opvangplaatsen dat ze op basis van de indicatieve verdeling zouden moeten realiseren. Hoe hoog dit percentage is, hangt af van de omvang van de restopgave en het aantal gemeenten dat is uitgesloten van de verdeling van de restopgave. Gemeenten krijgen in het verdelbesluit niet meer opvangplaatsen dan het totaal aantal opvangplaatsen (regulier en amv) uit de indicatieve verdeling. Deze methode voor verdeling van de restopgave doet recht aan het uitgangspunt van een evenwichtig verdeling. Ook gemeenten die in het verslag al hebben aangegeven een aantal opvangplaatsen mogelijk te maken, maar minder dan het

aantal opvangplaatsen uit de indicatieve verdeling, kunnen een deel van de restopgave krijgen. Dit is het geval wanneer het aantal opvangplaatsen dat zij in het verslag hebben aangegeven onder het percentage blijft van de indicatieve verdeling die gemeenten in de betreffende provincie moeten realiseren om de verdeling sluitend te maken.

Mocht een gemeente door deze verdeling van de restopgave uitkomen op een aantal van minder dan 5 opvangplaatsen (regulier of amv), dan wordt deze gemeente uitgesloten van de verdeling en worden deze opvangplaatsen verdeeld over de andere gemeenten die wel in aanmerking komen voor de verdeling van de restopgave. Zo wordt recht gedaan aan het uitgangspunt van haalbaarheid en uitvoerbaarheid, omdat zulke kleine aantallen moeilijk te realiseren zijn. De verdeling van de restopgave wordt vervolgens toegevoegd aan de initiële verdeling. Hiermee is de verdeling van opvangplaatsen voor de provincie sluitend gemaakt.

3. Het verdeelbesluit voor de provincie Overijssel

Op 31 oktober heeft de commissaris van de Koning van Overijssel, in lijn met artikel 4, tweede lid van de wet, verslag uitgebracht van het overleg dat heeft plaatsgevonden aan de PRT. Uit dit verslag blijkt dat de gemeenten in de provincie Overijssel niet tot een volledig sluitende verdeling zijn gekomen van het aantal opvangplaatsen dat zij volgens de provinciale opvangopgave moeten realiseren.

De provincie Overijssel heeft een opgave van 5.787 reguliere opvangplaatsen en 538 amv-opvangplaatsen. Na het overnemen van de opvangplaatsen die aangeboden worden en het toevoegen van opvangplaatsen die voortkomen uit kansrijke initiatieven uit het verslag, komt de provincie Overijssel uit op 3.851 reguliere opvangplaatsen en 130 amv-opvangplaatsen. Om te komen tot een sluitende verdeling van de provinciale opvangopgave moet er een restopgave van 1.936 reguliere opvangplaatsen en 408 amv-opvangplaatsen worden ingevuld.

Bij de verdeling van de restopgave zijn de volgende gemeenten uitgesloten:

Uitsluiting vanwege realisatie aantal opvangplaatsen indicatieve verdeling
Gemeente Almelo, Deventer, Hardenberg, Hengelo, Kampen, Rijssen-Holten en Tubbergen

Uitsluiting vanwege uitzonderlijke historische bijdrage
Gemeente Almelo, Deventer en Hardenberg (asielopvang); Borne (onthemden Oekraïne)

De restopgave is verdeeld over een aantal gemeenten volgens de methode die in hoofdstuk 2 is toegelicht. In totaal is de restopgave reguliere opvangplaatsen verdeeld over 16 gemeenten en de restopgave amv-opvangplaatsen verdeeld over 16 gemeenten. Sommige gemeenten hebben voor beide type opvangplaatsen een deel van de restopgave gekregen.

De restopgave is verdeeld over de volgende gemeenten:

Dalfsen (regulier en amv)
Dinkelland (regulier en amv)
Enschede (amv)
Haaksbergen (regulier en amv)
Hellendoorn (regulier en amv)
Hof van Twente (regulier en amv)
Losser (regulier en amv)
Oldenzaal (regulier en amv)
Olst-Wijhe (regulier en amv)
Ommen (regulier en amv)
Raalte (regulier en amv)
Staphorst (regulier en amv)
Steenwijkerland (regulier en amv)
Twenterand (regulier en amv)
Wierden (regulier)
Zwartewaterland (regulier en amv)
Zwolle (regulier en amv)

De Minister van Asiel en Migratie,

M.H.M. Faber – Van de Klashorst

11.4 Bijlage: Q&A kleinschalige opvang (COA)

Centraal Orgaan opvang asielzoekers

VRAGEN EN ANTWOORDEN REGULIERE KLEINSCHALIGE OPVANG

21 oktober 2024

Wat is voor het COA reguliere kleinschalige opvang?

Met reguliere kleinschalige opvang bedoelen we locaties van minder dan rond de 150 plekken met een looptijd van bij voorkeur meer dan 5 jaar. Er zijn twee basisvarianten; een dependance en een zelfstandige locatie. Als er een azc op maximaal 45 minuten reizen met het openbaar vervoer is of komt, dan kiezen we voor een dependance. Als die er niet is, wordt het een zelfstandige locatie. Op kleinschalige locaties wonen bewoners zelfstandiger dan op een azc omdat er geen permanente begeleiding is en ze voor bijvoorbeeld een doktersbezoek, taallessen of recreatieve activiteiten of naar de hoofdlocatie of gemeentevoorzieningen gaan.

Waarom kleinschalige opvang?

Het COA werkt aan allerlei oplossingen voor een stabiel asielopvangsysteem. Daar horen ook mogelijkheden voor kleinschalige opvang bij. Kleinschalige opvang is duurder dan opvang met grotere getallen en behoorde tot nu toe niet tot de financiële mogelijkheden. Maar net als onze samenwerkingspartners, merkt het COA dat kleinschaligheid belangrijk is voor lokaal draagvlak en nodig is om meer verspreide, langdurige locaties te krijgen. Kleinschalige opvang is in veel situaties ook goed voor onze bewoners, omdat zij gemakkelijker aansluiten op de gemeenschap en sneller integreren.

Waarom nu pas?

Kleinschalige opvang is duurder dan opvang met grotere getallen en behoorde tot nu toe niet tot de financiële mogelijkheden. We hebben al ervaring met kleinschalige opvangvoorzieningen voor alleenreizende jongeren (amv). Daarnaast kennen we kortlopende kleine noodopvanglocaties, soms in samenwerking met het Rode Kruis. De azc-dependance en kleine zelfstandige locatie zijn **reguliere** (langjarige) kleinschalige opvangvormen.

Wat is het verschil tussen een azc-dependance en een zelfstandige locatie?

In een azc-dependance gaan bewoners voor begeleiding, doktersbezoek, taallessen, etc. naar de nabijgelegen hoofdlocatie. In een kleine zelfstandige locatie krijgen bewoners begeleiding van een ambulant team van het COA en maken ze waar mogelijk gebruik van zorg-, les- en andere voorzieningen in de gemeente.

Wat is het verschil tussen reguliere kleinschalige opvang en kleinschalige nood- en amv-opvang?

In de reguliere kleinschalige opvang is over het algemeen geen vaste begeleiding aanwezig. In de amv-opvang is er 24/7 begeleiding aanwezig. Deze kwetsbare doelgroep vraagt een heel andere begeleidingsvorm en-methodiek. In de kleinschalige noodopvang is altijd begeleiding in huis, soms in samenwerking met het Rode Kruis. Deze opvangvorm is tijdelijk, terwijl de reguliere kleinschalige opvang structureler van

aard is. Dat betekent dat deze opvang voor een langere periode (bij voorkeur meer dan 5 jaar) in een gemeente is.

Is alles mogelijk?

Alles is bespreekbaar, kleinschalige opvang is altijd maatwerk. Dat betekent niet dat het altijd lukt om een passende, betaalbare oplossing te vinden. Onze vastgoedadviseurs checken de eerste basisvereisten en als deze voldoen, worden de panden geschouwd. Zaken waar naar gekeken wordt is bijvoorbeeld de ligging en de staat van het pand, wat er al aan voorzieningen is, of er verbouwd kan worden etc. Hoe kleiner een locatie, hoe minder voorzieningen geboden kunnen worden aan bewoners.

Hoe strikt zijn de eisen?

We gaan graag met gemeenten in gesprek over hoe we samen reguliere kleinschalige opvang goed voor elkaar krijgen. Er gelden een paar randvoorwaarden voor het COA, maar reguliere kleinschalige opvang krijgt vooral in de praktijk vorm. Met de eerste locaties (afhankelijk van het aanbod van gemeenten), gaan we in de praktijk leren wat het beste werkt.

Welke bewoners komen er in?

Het COA selecteert de bewoners voor kleinschalige opvanglocaties. Uiteraard wordt gekeken of een bewoner zich voldoende kan redden op deze locatie. Voor iemand die net in Nederland is, is dat bijvoorbeeld lastiger. Het gaat dan om zaken als voor jezelf zorgen, zelf activiteiten doen, sociaal netwerk, persoonlijk welbevinden, externe contacten etc.

Waar moet een kleinschalige locatie minimaal in voorzien?

Bewoners moeten er kunnen slapen, douchen, koken en eten op een kleinschalige locatie. Deze locaties hoeven in principe niet ingericht te worden met bespreekkamers, lesruimtes, zorgpraktijkkamers etc. zoals bij een azc. Afhankelijk van de vorm, het aantal bewoners en samenwerking met andere partijen zoals VluchtelingenWerk, moet de inschatting gemaakt worden wat er op de locatie minimaal nodig is en wat er in de hoofdlocatie of gemeente beschikbaar is.

Hoe zit het met toezicht en beveiliging?

Op locaties boven de 100 bewoners wordt permanente beveiliging ingezet, alles daaronder in principe niet. Dan kijken we naar andere maatregelen zoals cameratoezicht, slimme toegang en mobiele beveiligingsteams. Daarnaast komen medewerkers van het COA regelmatig langs op de kamers.

Hoe werkt het met onderwijs en zorg, moeten gemeenten daar iets aan doen?

Bewoners van azc-dependances kunnen voor medische zorg terecht bij de GZA op de hoofdlocatie. Op een zelfstandige locatie wordt samen met de gemeente per locatie bekeken hoe de zorg voor bewoners het beste geregeld kan worden. Als er meerdere kleinschalige opvangvoorzieningen in de regio zijn, kan er wellicht een ambulant zorgteam van de GZA (Gezondheidszorg Asielzoekers) ingezet worden. Het COA betaalt in alle gevallen de zorgkosten.

Centraal Orgaan opvang asielzoekers

De gemeente is zoals bij een reguliere azc, altijd verantwoordelijk om onderwijs te organiseren voor de kinderen op de kleinschalige locatie.

Voor lessen, sport en activiteiten kunnen bewoners in een dependance vaak terecht bij de hoofdlocatie. Bij zelfstandige locaties, wordt er qua faciliteiten meer aan gemeenten gevraagd.

Wat zijn de kosten?

De rijksoverheid financiert de asielopvang, dus ook de kleinschalige locaties. Voor de gemeenten zitten er geen extra kosten aan kleinschalige opvang. Er wordt wel meer beroep gedaan op gemeenten om samen te kijken naar lokale voorzieningen en faciliteiten, maar ook daarvoor geldt dat het COA de kosten betaalt.

Over het algemeen zijn kleinschalige opvanglocaties duurder dan de reguliere azc's, simpelweg omdat voorzieningen voor grotere groepen relatief goedkoper zijn.

Hoe gaat het met het beheer van het vastgoed van deze locaties?

Het beheer van het pand kan bij de gemeente, het COA of de vastgoedeigenaar liggen. Dit hangt af van de lokale afspraken.

Op welke manier kunnen gemeenten locaties aanbieden?

Gemeenten kunnen locaties aanbieden op coa.nl/vastgoed.

Hoe werkt het als een gemeente een locatie heeft aangemeld?

Het COA checkt eerste de basisvereisten en neemt na de eerste 'papieren' beoordeling contact op met de gemeente. Als aan de vereisten wordt voldaan, wordt er een afspraak gemaakt voor een schouw van het pand.

Vragen?

Voor vragen over de reguliere kleinschalige opvang kunt u via de COA informatielijn terecht bij de bestuurlijk vastgoedregisseur in uw regio, info@coa.nl of 088-715 7000.

11.5 Bijlage: Brief Coöperatie Huisartsen

Coöperatie Huisartsen Hellendoorn/Nijverdal
Nijkerkendijk 38-06
7442 LS Nijverdal
Telefoon 0548-612774
KvK 08157724

Aan college van burgemeester en wethouders gemeente Hellendoorn
Aan de gemeenteraad van gemeente Hellendoorn
Aan COA Nederland

Nijverdal, 6 juni 2024

Geachte heer, mevrouw,

Omwonenden van de Kruidenwijk hebben op 12 maart 2024 een brief van de burgemeester, dhr. J. Eijbersen, ontvangen waarin de komst van een asielzoekerscentrum (azc) is aangekondigd op een agrarisch perceel aan de Noordelijke Hoofddijk.

In uw brief vermeldt u dat voorafgaand aan dit besluit volgens bepaalde toetsingscriteria een geschikte locatie voor het azc is gezocht, waarbij onder andere de bereikbaarheid van scholen, winkels en zorg is meegenomen.

In een raadsmededeling van 31 januari 2024 (zie bijlage) is vermeld dat het afgelopen jaar contact is geweest met lokale partijen waaronder de huisartsen. Als huisartsen(bestuur) Hellendoorn/Nijverdal willen wij benadrukken dat wij niet zijn benaderd door de burgemeester, gemeenteraad of het COA. Wij betreuren dit ten zeerste, omdat hiermee uw burgers en uw raad onjuist geïnformeerd zijn. Dit schept onjuiste verwachtingen ten aanzien van de te leveren (medische) zorg aan vluchtelingen, namelijk dat wij beschikbaar zouden zijn voor het leveren van medische zorg.

Wij willen mededelen dat voor het azc de dagelijkse reguliere huisartsenzorg niet beschikbaar is. Door de overbelaste huisartsenzorg zijn een aantal huisartsenpraktijken in de gemeente Hellendoorn, waaronder in de Kruidenwijk, zelfs gesloten voor nieuwe patiënten.

Wij zijn benieuwd hoe u de zorg voor de asielzoekers denkt vorm te geven. Wij zijn bereid om hierover met u in gesprek te gaan. In dat gesprek wordt overlegd welke mogelijke bijdrage enkele individuele huisartsen kunnen leveren aan de medische zorg en onder welke voorwaarden.

Wij verzoeken u de inhoud van deze brief te delen met uw bestuur, de raad, COA en omwonenden, zodat mensen juist geïnformeerd zijn over de beschikbaarheid van de lokale huisartsenzorg, om onjuiste verwachtingen te voorkomen en de zorg voor de bewoners van het azc op een goede manier te regelen.

Met vriendelijke groet, namens alle huisartsen binnen de gemeente Hellendoorn,

R.C. Welling, voorzitter
M. Doeleman, secretaris
E.M. Stuveling, penningmeester
- bestuur Coöperatie Huisartsen Hellendoorn/Nijverdal

11.6 Bijlage: Vragen aan het COA inclusief antwoorden (oktober 2024)

Binnen de Spreidingswet is er ook de mogelijkheid voor de gemeente om zelf een azc op te starten en te exploiteren. Welke vergoeding ontvangt de gemeente per bewoner per nacht in deze situatie?

Antwoord COA: Op dit moment is hier nog veel onduidelijkheid over: is het COA afhankelijk van externe informatie. Het ministerie is bezig met het maken van het (financiële) beleid wat betreft de asielopvang in regie van de gemeente vanuit de Spreidingswet.

Is het mogelijk dat de gemeente (een deel van de) diensten van het COA inkoopt?

Dit is niet mogelijk binnen de huidige kaders.

Zijn er voorbeelden van zelfregie en wat is hierin de ervaring?

Antwoord COA: Op dit moment zijn er nog geen voorbeelden van zelfregie in kleinschalige of reguliere opvang.

Op welke vlakken biedt het COA toegevoegde waarde ten opzichte van opvang door de gemeente?

Antwoord COA:

- **Expertise en ervaring:**

Het COA heeft als primaire doelstelling het opvangen en begeleiden van asielzoekers en inmiddels dertig jaar ervaring in het beheren van asielzoekerscentra. Hierdoor kan er goed ingespeeld worden op de behoeften van asielzoekers en de eisen van de opvang.

- **Veiligheid:**

Het COA heeft door het grote aantal locaties de flexibiliteit om de samenstelling van de bewoners te optimaliseren, bijvoorbeeld in het geval van incidenten.

- **Focus op opvang:**

Omdat het COA specifiek gericht is op de opvang van asielzoekers, ligt de focus op het creëren van een veilige en ondersteunende omgeving.

- **Gelijke behandeling:**

Het COA zorgt voor een uniforme aanpak en behandeling van asielzoekers in verschillende centra, wat bijdraagt aan gelijke voorzieningen en ondersteuning voor alle bewoners.

- **Toegang tot resources:**

Het COA heeft een groot netwerk en aansluiting met ketenpartners. Daarnaast is er een schaalvoordeel te behalen, bijvoorbeeld bij inkoop of het kunnen schakelen tussen andere azc's.

- **Landelijke coördinatie:**

Het COA kan zorgen voor een betere coördinatie tussen verschillende centra en overheidsinstanties, wat belangrijk is voor het hele asielproces en voor het delen van best practices.

Hoe gaat het COA om met spoedgevallen in de zorg?

Antwoord COA: Vaak wordt er gebruik gemaakt van lokale spoedzorg. De eis bij een azc-locatie is dat men binnen een kwartier bij een spoedzorglocatie moet kunnen zijn.

Wijchen wordt genoemd als een bijzondere locatie en specifieke kenmerken. Wat is hierover bekend bij het COA?

Antwoord COA: In Wijchen gaat de gemeente de locatie bouwen aan de hand van het programma van eisen van het COA en vervolgens verhuren aan het COA. De exploitatie wordt geheel door het COA gedaan.

Ede wordt genoemd als een locatie met meer grip op de instroom. Wat is hierover bekend bij het COA?

Antwoord COA: Hier zijn geen bijzonderheden over bekend. Het oorspronkelijke uitgangspunt van het COA was om een azc te realiseren op deze locatie voor maximaal 200 bewoners.

11.7 Bijlage: Conclusie COA voor de locatie aan de Noordelijke Hoofddijk

In een bestuurlijk gesprek is dit met het COA besproken. Het bestuur van het COA concludeert het volgende:

"De afgelopen periode is er door beide organisaties hard gewerkt om de mogelijkheden van een opvanglocatie aan de Noordelijke Hoofddijk te verkennen en is aan beide zijden alles in het werk gezet om dit mogelijk te maken. Wij zijn in ons overleg echter gezamenlijk tot de conclusie gekomen dat de realisatie van een asielzoekerscentrum op deze locatie op korte termijn erg lastig is. Dit komt door een combinatie van in de afgelopen periode bekend geworden, belemmerende factoren: de netcongestie op deze locatie, de tijdelijke stop op de afgifte van natuurvergunningen door de provincie en de wens van de raad om ongeveer 100 asielzoekers op te vangen. Ieder afzonderlijk zijn dit geen onoverkomelijke belemmeringen, maar net als u zijn we van mening dat de combinatie van factoren maakt dat het zoeken naar alternatieven in uw gemeente voor de hand ligt. Zoals ook in ons gesprek aangegeven, denken we graag mee met uw gemeente over alternatieve mogelijkheden, zodat de gemeente op een zo kort mogelijke termijn aan haar taakstelling kan voldoen.

Ik wil graag ook van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw organisatie te bedanken voor de inzet en samenwerking in de afgelopen periode. Dit is zeer gewaardeerd. Het is teleurstellend dat op dit moment nog niet heeft geleid tot een concreet resultaat, maar wij blijven graag samen met u aan de slag om een veilige en leefbare plek te creëren voor mensen die gevlucht zijn voor oorlog en geweld".

11.8 Bijlage: voorbeelden bij andere gemeenten

Voorbeeld DGO: gemeente Nijkerk

De gemeente Nijkerk is een gemeente die op weg is om een azc te exploiteren voor 275 asielzoekers binnen de mogelijkheden die DGO biedt verdeeld over 4 locaties. In samenwerking met het COA en het ministerie krijgen ze de ruimte om dit te verkennen en hier afspraken over te maken. Het plan van aanpak⁷ is dit jaar (2025) gepubliceerd.

De gemeente Nijkerk wil een opvang bieden waarbij de bewoners zich welkom voelen, maar ook vanaf het eerste moment actief worden betrokken bij de gemeenschap. Daarbij is inburgering en integratie geen vrijwillige keuze. Door contact te organiseren tussen inwoners en vluchtelingen stimuleren ze integratie, wederzijds begrip en vriendschap. Daarnaast organiseren ze actieve begeleiding door woonbegeleiders op zeven leefgebieden: zingeving, wonen, financiën, sociale relaties, lichamelijke gezondheid, psychische gezondheid en werk & activiteiten.

11.8.1 Participatie en communicatie

De gemeente Nijkerk heeft inwoners gevraagd om mogelijke locaties door te geven via een daarvoor ingerichte website, nadat de eerste contouren bekend werden. Dit leverde 220 locaties op. Vervolgens zijn deze vergeleken met het toetsingskader. Hierdoor bleven er 11 over. Hiervan is beoordeeld wat de impact is qua netcongestie en stikstof. Op basis hiervan heeft men de vier locaties vastgesteld.

Verder maakt de gemeente gebruik van online tools waar inwoners hun vragen, zorgen of andere zaken kunnen doorgeven. De analyse van deze data helpt om de juiste maatregelen te nemen die passen bij de wensen van de inwoners.

Naast deze online participatie, houdt men voor iedere locatie bijeenkomsten waar belangstellende persoonlijk te woord worden gestaan.

11.8.2 Het is mogelijk om op basis van eigen regie een azc te exploiteren

Dat is de conclusie die de gemeente Nijkerk op dit moment trekt. De vergoeding per bed per nacht van € 78,- is voldoende om in hun businesscase de kosten te dekken voor huisvesting van 275

⁷ Voor info Nijkerk: <https://www.nijkerk.eu/downloads-asielopvang>

asielzoekers inclusief het beheer. Een aantal aanloopkosten worden gedekt vanuit het surplus dat is ontstaan van de Oekraïne gelden. De kosten voor onderwijs, gezondheidszorg worden ook vergoed door het COA.

Het politieke landschap is turbulent en veelvuldig aan verandering onderhevig. Om te voorkomen dat gemaakte afspraken wijzigen en daarmee er onvoldoende dekking is voor dit project, is men op dit moment in gesprek met het COA om een escape in te bouwen wanneer de uitgangspunten negatief veranderen.

11.8.3 Personele invulling

Om dit voor te bereiden is een uitgebreid projectteam samengesteld van 7 fte bij de gemeente Nijkerk.

De uitvoeringsorganisatie voor het beheer van de locatie wordt in eerste instantie niet binnen de bestaande ambtelijke bezetting opgetuigd, maar wordt extern ingehuurd. Hierdoor belast men de medewerkers van de gemeente niet en kun men specialisme inkopen en borgen. De vergoeding per bed per nacht zorgt voor voldoende dekking.

11.8.4 275 asielzoeker verdeeld over 4 locaties

Voordeel van een DGO is dat men als gemeente buiten de kaders van het COA kunt denken over locatie grootte en het faciliteitsniveau per locatie. In Nijkerk gaat men 275 asielzoekers opvangen verdeeld over 4 locaties. (1 x 50 en 3 x 75). 50 bewoners lijkt de ondergrens te zijn qua aantallen. Twee locaties betreffen gebouwen die aangepast voor het doel, 2 locaties betreffen greenfields die worden ingericht met modulaire bouw. Uitgangspunt voor de modulaire bouw is dat deze na het gebruik voor asiel worden hergebruikt voor andere doelgroepen (bv jongeren). Daarmee is de investering financieel verantwoord. Het realiseren van een aantal jaren opvang en geen verder gebruik, zou voor een tekort zorgen.

Eén locatie wordt ingericht voor overkoepelende diensten als bijvoorbeeld gezondheidszorg. Normaal biedt het COA deze faciliteit alleen vanaf 300 bewoners. Aangezien Nijkerk hier dicht tegen aan zit, is bepaald dat dit door het COA moet worden georganiseerd en dat het ministerie bijdraagt bij eventuele tekorten binnen de businesscase. COA is en blijft verantwoordelijk voor de gezondheidszorg. Tandzorg wordt in de gemeente Nijkerk deels ook lokaal opgepakt.

11.8.5 Andere gemeenten

Er zijn veel gemeenten die meekijken naar de ontwikkelingen in de gemeente Nijkerk. De gemeente Ede die wij hebben gesproken is er één van. De gemeente Staphorst is zich aan het oriënteren op eigen regie, maar heeft nog geen definitieve keuze gemaakt.

Het ministerie steunt de ontwikkeling in de gemeente Nijkerk, ondanks dat de minister een ander signaal afgeeft. Of de “Nijkerk optie” ook voor de gemeente Hellendoorn toepasbaar is, vraagt om verder onderzoek.

11.8.6 Gemeente Ede

De gemeente Ede kiest vanuit draagvlak in de omgeving voor eigen beheer en kleinschalig opvang. Op het moment dat wij hen spraken, gaat men uit van 3 locaties. Uitgangspunt is dat wat wettelijk mogelijk is, in eigen beheer wordt uitgevoerd.

Het COA zal echter de GZA (Gezondheidszorg Asiel) organiseren, de moneycards beheren (methode om leefgeld bij de bewoners te krijgen) en gaat over de plaatsing. De gemeente is in

gesprek met het COA om de afbakening van taken te bespreken. Er lagen op het moment van spreken nog geen financiële afspraken aan ten grondslag en dat de gemeente Ede in nauw contact staat met de gemeente Nijkerk. Deze laatste loopt voorop qua DGO.

De gemeente Ede heeft inmiddels een projectteam opgetuigd van 22 fte. Hiermee bedienen ze de Oekraïners en asiel (450 bedden).

11.8.7 Gemeente Staphorst

De gemeente Staphorst kwam in het nieuws omdat men de asiel opvang in eigen beheer wil gaan organiseren. We hebben naar aanleiding van dit bericht contact gehad met de gemeente. Daaruit blijkt dat de eigen regie een wens is van de gemeente maar de invulling nog moet worden besproken met het COA.

Gedacht wordt om zelf woningen te realiseren en deze te verhuren aan het COA. De financiering hiervan is nog onduidelijk. Het zal een aanbesteding gaan worden en gekeken moet worden naar de vervolgbestemming over tien jaar.

Samenvattend geldt: er zijn veel overeenkomsten qua wensen van de raad van de gemeente Staphorst met de wensen die de raad in de gemeente Hellendoorn heeft geuit, maar ook de gemeente Staphorst loopt tegen dezelfde uitdagingen aan wanneer men kiest voor eigen regie, waarbij men aangeeft dat het een enorme weerslag heeft op de ambtelijke organisatie.